

Ազգ

Ի՞նչ կա ինտերնետում նոր և հետաքրքիր Ցուցադրվում են դրական, ոգեշնչող և զվարճացնող ծրագրեր

www.SupremeMasterTV.com

SUPREME MASTER
ՀԵՆՈՐԱՍՍԵՍԵՆՏՐԱՅՈՐՆ

Այժմ եթերում է

«HOTBIRD» և «ASTRA» արբանյակներով

«ASTRA» 19.2° E «HOTBIRD 6» 13° E
 «TP» հաճախականությունը «TP» հաճախականությունը
 12633.25 H 10853 H
 «Transponders» 113 «Transponders» 117

Դիտել ուղիղ եթերում խառնված հեռուստացույց

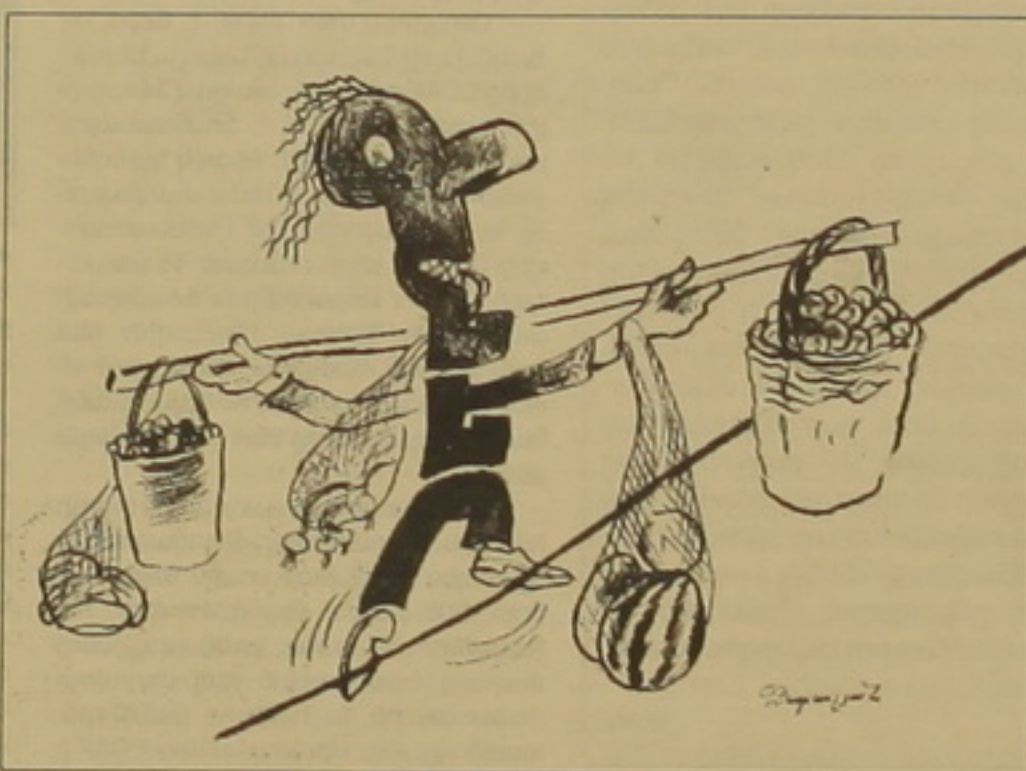
«Լոնդոնում կյանքը ավելի թանկ է, քան Բոստոնում, բայց լավ է, քան Կալիֆոռնիայի Լոս Անջելեսում»

Թանկացումները՝ հայկական շուկայի ամենակայուն բնորոշիչ

ԿԱՐԵՆ ԳՐԱԴԵՅՆ, Թանկացումները Հայաստանի շուկայի կայուն բնորոշիչ են դարձել, եւ այն- լան սովորական իրողություն, որ այ- լեւ ոչ բոլորի թեմա, ոչ էլ առավել եւ հասարակական դժգոհության դառնալու վտանգ են դարձնա- կում: Ժողովուրդը ճիշտ է ասում՝ ամենաուժեղ թույժն էլ օրգանիզմը հարմարվում է, եթե այն մասնագիտ- լան է ցածր չափաբանակով, եւ դա- նդր, ժամկետով ժամանակի ընթաց- քով:

Բնակչությունը կարծես թե ան- հրաժեշտ դիմադրողականություն է ձեռք բերել, եւ լավ կարգապահ, ե- թե հաջորդ սարի գները համկար- ընցան լինեն մի ճիշտ վրա:

Շուկայական շեղումները սկզ- բունում են այլափոխված կերպ- անումով, այնուհետև որ ոչ միայն հա- սարակ ստանդարտի, այլև ոլորտի մասնագետների համար էլ դժվար է դրանց արտադրանքի ձեռքբերումնե- ռը բացատրել: Թերեւս իրողությունը

բացատրելի է միայն մեր սննդա- յան ու շուկայի զարգացման գոյս հայկական առանձնահատկու- թյուններով: Մեր շուկայի գերազ- յուն է դարձել այնքան, որ համա- յարիային սննդամթերքի յուրա- յան անձանց շեղում անմիջապե- ան արձագանք է գտնում Հայաստան- ան: Օրինակ, եթե ռուսաստանյան հե- ռուսաստաններով մի երկնոս հաղո-

րագրություն էլ լինի, թե դուրսի գի- ռը սկսել է արագորեն մի-երկու դա- յանով ընկել է, կարելի է համոզված լինել, որ նույն օրն իսկ մեր դուրսը համապատասխան չափով նի- հարած կլինի, իսկ վաճառակետերում, զարմանալի սրամաքանությամբ, աղբյուրներ ավելի կթանկանան:

Իրականությունն այն է ընդամե- ռը, որ Հայաստանում շուկայական օրենքները վերաձեւվում են կյան- յին մեծ ու փոքր կազմավորումների ախորժակի համապատասխան ֆանտաստիկ ցանկությամբ արտա- յելով նրանց չափազանց սոզան գրգռումների համար:

Վերջին տարիներին հացի գների թանկացումը իրոնիկական բնույթ է ստացել, երբ թվում էր, թե դրա հա- մար հիմնավոր, այսինքն բացառա- յեն շուկայի կանոնակարգից բխող լուրջ մասնագետներ չկան: Դե, եթե նկատի առնենք նաեւ գնի անկ- մանը համարժեք ֆաշի նվազման իրոնիկական միտումը, լուրջներն ա- յելի դաժան է դառնում:

ԹԵՐԻՍՏ-ՄՈՍԿՎԱ

Վրաստանը շարժաբանում է ստաստում Արխազիան օլիմպիական գոտու մեջ մեծ նշանակություն

Վրացական իշխանությունները ռու- սաստանյան կողմից շարժաբանում- ներ են ստաստում ռուսական ռուս լուս- վաճառակետերի այն հաղորդակցու- յունների առնչությամբ, թե Ռուսաստանը լուսաստանյան Արխազիան ընդգրկել է օլիմպիական գոտու եւ մասնակի- ռադես ծրագրում է ներդրումներ իր- կանացնել օլիմպիական ենթակա- ռուցվածքների շինարարության նա- յազանում: Վրաստանի խորհրդար- նի նախագահ Լևոն Բուրջանաձեն հայտարարել է, որ առանց վրացական իշխանությունների համաձայնության եւ թույլտվության իրավունք չունեն Ար- յազիայում ներդրումներ կատարել «Իսկ որ Արխազիան վրաց անկախ յետևության արձանում է»:

Կարս-Ախալքալաքի շինարարությունը կսկսվի հոկտեմբերին

Հոկտեմբերի վերջին սեղի կունենա Բախու-Թբիլիսի-Կարս երկաթուղային գծի շինարարության սկզբի ազդարար- ման լուսաստանյան արտադրությունը: Միջոցառումը, «Ազերիդես» գործա- կալության շեղվածքներ, սեղի կու- եննա Արխազիան, Թուրքիայի եւ Վրա- ստանի նախագահների մասնակցու- յամբ: Հիշեցնենք, որ օրեր Ցալախալ կայանը նախագահի մասնագետնե- ռը, ծանոթանալու Կարս-Ախալքալաք գծի անկախ մասնագետներին:

Ամառային արձակուրդ

Այսօրվանից «Ազգը» մեկնում է ամառային արձակուրդների: Աճ- ռուս իսկական լուսագրի ու լուսագր- յին համար միջ էլ լուսաստանյան է «արձակուրդ» բառը: Եվ մեր լուս- ռոգները մինչև օգոստոսի 13-ը, Հայաստանի արքայազաններից, երեւանի սոթ ու փոստ փողոցնե- ռից այդ ընթացքում կարունակեն նյութեր հավաքել ու նախադաս- տասել ընթերցողների հետ նոր ժա- նարության համար, որը սեղի կու- եննա օգոստոսի 14-ի առավոտյան: Ուրեմն՝ ցետություն, սիրելի ըն- թերցող:

Քո գավն իմ գավն էլ է

«Ես գիտեմ, թե դու ինչ ես զգում եւ հասկանում եմ քեզ»: ՄՎ չի միտ- յարվի, երբ նեղ դրության դաժան մեկն անկեղծորեն լսի այս խոսքերը: Մասն միտքաբանությունից բացի նաեւ հոգեւոր ստեղծանի են հասկա- յութեւ մտածող եւ ֆիզիկական դժվար- յություն ունեցող երեխաների ծնող- ների համար: Որոշուցի նրանք մե- յադեմ լինել այս խոսքերը եւ սրակցող հոգուց ուժ առնել, կյանքը ոչ թե ու- ռիտեւ լուսաշիջ, այլ ուրիշ հաղթա- հարված փորձություն ընկալեն, «Հոյսի կամուրջ» ՀԿ-ն 11 սարի ա- ռաջ սեղծելով, ուսուցչության կենտրոնում լուսահեղ ոչ միայն հա- յանդակ երեխաներին, այլև նրանց ծնողներին, զնահասելով նրանց

հուսալիք ու կյանքից հիասթափ- ված ծնողին, այլ մեկ ուրիշ երեխա- յի ծնողը: Դրա համար հանրապե- տության մարզերում եւ երեւանի 6 ներառական դպրոցներում սեղծ- վել են ծնողների փոխօգնության խմբեր: «Մե՛նք արդեն այդ խմբերում ընդգրկված ծնողների համար լուս- վիրում ենք դասընթացներ, որոշուցի նրանք դառնան ծնող-վերադաս- տասողներ եւ օգնեն խմբերում նե- ռառվող նոր ծնողներին», ասում է ՀԿ-ի նախագահը: Իր հերթին երե- յ «Կոնգրես» հյուրանոցում կայացած «Ծնողները՝ ծնողներին» համազո- մարի մասնակցի մի ծնող՝ իսկին Տարեւը «Ազգի» հետ առանձնազ- ռուցում նեցը. «Մեր հանդիպումնե-

«Ռադիո Արաբիա» կրկին ուրուզվալական եթերում

Ուրուզվալի մայրաքաղաք Մոսկ- վից շուկայի մասնագետներ գործած «Ռադիո Արաբիա» հայերեն ամե- ռուս հաղորդման՝ հուլիսի 9-ին յետևական ռուսամեր փակվելուց հետո հնարավոր է եղել սեղծված մեկ այլ ալիքով ալիքով բարա- յական երեւոյես ժամ հաղոր- դում՝ «Ռադիո Արաբիա» անվան յակ: «Ազատության» սեղծկաց- մամբ, Ռուսիայում ընտանիքի յաճարակով ռադիոյի չորս ալիքնե- ռը (երեք FM եւ մեկ միջին) զրկվե- յին արտոնագրերից՝ հարկային յախտումների մեղադրանքով: «Ռադիո Արաբիայի» անձնակազ- մի եւ Ուրուզվալի հայկական հա- մայնի մի արք կազմակերու-

թյունների բողոքները՝ փրկելու նե- ված չորս ալիքներից գեթ մեկը, անցան ալիքային: «Ռադիո-Ար- մե՛նիան» հիմնադրվել էր 1935 թվականին Հարություն Ռուսիայ- նի ջանքերով, ում մահից հետո ռա- դիոկայանի անխափան գործու- յությունն ալիքով էին սիկին Արաբի Ռուսիայում եւ իր զավակ- ները: Նորաստեղծ «Ռադիո Ար- արաբիա»-ի նախաձեռնողը «Ռադիո Արաբիայի» հաղորդակար, լուս- ռոգ Դիեգո Կարամանուկյանն է: Այն կարելի է լսել արքայա օրերին երեւանի ժամանակով ժամը 18- յից մինչև 19:50-ը, իսկ կիրակի օ- ռերին՝ 20-ից մինչև 21:30-ը www.cx40radiofenix.com էղով:

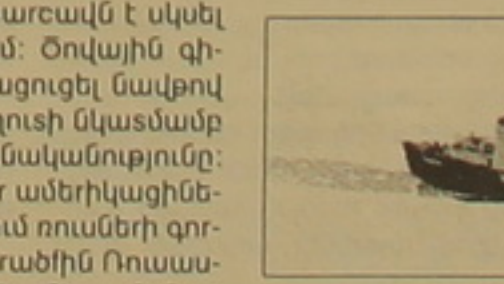
նվիրում ու ջանքը՝ իրենց երեխա- ների կյանքի նկատմամբ վերաբե- ռումը դրական դարձնելու առու- մով: «Ինչպե՛ս ծնողն ակնիվ է իր հա- սարակական գործունեության մեջ, կյանքն արեւելան դիրում է հայն- յում երեխան, ասում է Մուսանճա Յադետայանը, որ «Հոյսի կամուրջ» կազմակերպության նախագահն է: Մե՛նք մեր գործունեությունը հենց սկզ- բից հասկացանք, որ ոչ թե մասնա- գեթը յետք է ոգեւորի եւ կյանքի կոչի

րի եւ կյանքի փորձի փոխանակման արդյունքում եկա այն եզրակացու- յան, որ եւ ավելի բախտավոր եմ, քան առողջ արեւելաների ծնող- ներ: Դրանում համոզվեցի, երբ իմ ե- ռեխան սկսեց հուլունազորուն- յամբ ու ասեղնագործությամբ ջաղովել եւ նվիրել իր ալիքսան- քները մարդկանց: Նստանկում է իմ երեխան յիսանի է հասարակույթա- յը, օգուտ է ալիք նրան»:

ՄԱՐԿԵՆ ԳՐԱԴԵՅՆ

Տարածալիք վեճեր Հյուսիսային սառուցյալ օվկիանոսում

Ռուսաստանը «Արկտիկա-2007» գիտարարում է սկսել Հյուսիսային սառուցյալ օվկիանոսում: Ծովային գի- տարարակի նախապայմանները մեկն է ալիքային նավթով ու զազով հարուս ալիքներ ծանծաղուցի նկատմամբ Ռուսաստանի հավակնությունների օրինակաբանությունը: «Ազգային» թերթը սեղծկացնում է, որ ամերիկացիները ուժի-ուժով հետեւում են օվկիանոսում ռուսների գոր- ծողություններին: Բեւեռամերձ այդ տարածքին Ռուսաս- տանից բացի, հավակնում են ԱՄՆ-ը, Կանադան, Դա- նիան եւ Նորվեգիան: Ընդամեն ամերիկացիները փոր- ձում են վերահսկողության սակ առնել ռուսների գործ- յությունները սկսել ջրատարածում եւ իրենց հերթին գիտարարում են սկսել դեղի Հյուսիսային բեւեռ:

Հինգ արքայի օրը հաստատվել են ամերիկացիների լր- տեսական գործողություններին առնչվող սկսվածը. հաջողվել է լուսանկարել ամերիկյան լրտեսային օդա- մակը: Այդ մասին հաղորդել է մոսկովյան «Վեստի» հե- ռուսաստանից:

Ռադիոկալանումից հայտնի է դարձել, որ ամերիկյան մի սառցախաւ արքովում է դեղի Հյուսիսային բեւեռ՝ իր ծովի հասակը հետազոտելու: Ռուսների հետ գրեթե միաժամանակ ամերիկյան գիտարարակ կազմակեր- յումը կասկած չի թողնում, որ խոսքը բեւեռամերձ ար- ջանում ծավալվող ռուս-ամերիկյան նոր մրցակցու- յան մասին է:

Ռուսական արքայալիքները փորձում է ալիքային, որ Լոնդոնում է Մե՛նքիլեւելի ստրույա լեւնաւար- ները, որոնք հասնում են Գրեյնլանդիա, երկարաճող Սիբիրյան մայրցամալային յաճարի արունակու- յունն են:

Երբ ալիքային լինեն, Ռուսաստանը ԱՄԿ-ին կներկայացնի համապատասխան փաստաթղթեր: ԱՄԿ- ի համաձայնության դեղում Ռուսաստանը կսիրանա 1,2 մլն տոն. կիրունաւնոց վիթխարի տարածքի, որը հա- ռուս է նավթով ու զազով:

Տեսակաւորեն ալիքային յալիքային դեղում ալիք- մերձ ամեն մի երկիր կարող է հավակնել լուսուցիչ տարածքի (իր 200 մղոնանոց գոտուց դուրս): Գլխավոր յալի- մանն այն է, որ մայրցամալային սիբիրի երկարեղեղ յուրացած լինի օվկիանոսի մեջ:

Գ. Բ.

Հետաքննող լրագրողների «Աեգիոն» կենտրոն

Հոդվածները տպագրվում են «Կոնսոլիդացիայի նախաձեռնություն» ծրագրի «Հրահանգներ» «Conciliation resources» կազմակերպության աջակցությամբ և բրիտանական կառավարության ֆինանսավորմամբ: Հոդվածագրերի տեսակետները կարող են չհամընկնել խմբագրության տեսակետների հետ:

Հայաստանում և Ադրբեջանում տուրք են սալիս կառավարման արեւելյան սովորույթներին

Անցած մեկ տարվա ընթացքում Հեսթինգս լրագրողների «Աեգիոն» հեռագրական կենտրոնը բավական խաղաղության և ժողովրդավարության ինստիտուտի հետ համատեղ իրականացրել է Հայաստանի և Ադրբեջանի զարգացման ներկայիս խնդիրների լուսաբանման ուղղված ծրագիր: Հայ և ադրբեջանցի փորձագետները լուսաբանում էին դարաբաղյան հակամարտության լուծման խնդիրներին, Հայաստանում և Ադրբեջանում ժողովրդավարական ազատությունների իրականացման, երկու երկրների սոցիալ-տնտեսական իրավիճակին նվիրված հարցերին: Միեւնույն ժամանակում անցկացված, միաժամանակ «Ազգ» և ադրբեջանական «Նովոյե վրեմյա» թերթերում լույս տեսած հարցազրույցների վերջին խումբը նվիրված էր Հայաստանում և Ադրբեջանում փոքր և միջին բիզնեսի, տնտեսական ընդհանուր զարգացման և հեռավար կառավարման, կոոպերացիայի և սոցիալական իրավիճակի բեմադրման: Մտերմ և ներկայացվող երկու հոդվածներում հայացք Հայաստանից և հայացք Ադրբեջանից՝ համեմատվում են տնտեսական իրավիճակների մասին տարբերակները, որոնք ուղղված են հարցազրույցների միջոցով:

ՀՐԱՆՔ ԲԱԳՐԱՅԱՆ ԵՒ ՄԱՅԻՍԻ ԿԱՐԱՅԱՆ

Հայաստանում և Ադրբեջանում փոքր և միջին բիզնեսին, սոցիալական իրավիճակին, կոոպերացիային, Հայաստանի և Ադրբեջանի տնտեսական զարգացման հեռանկարներին նվիրված հայ և ադրբեջանցի փորձագետների հարցազրույցները փաստում են երկու երկրներում ձեռնարկված տնտեսական կառավարման ընդհանուրությունները, հարցված փորձագետների մեծամասնության մտայնության վերաբերմունքը Հայաստանում և Ադրբեջանում առկա իրադրության և սարվող փոփոխականության նկատմամբ: Այնուհասակ է, որ երկու երկրներին բնորոշ է բարձրագույն հիմնախնդիրների որոշակի նույնությունը:

Նախ, եւ Հայաստանի, եւ Ադրբեջանի հասարակությունների ներսում առկա է օրենքի և սովորույթի հակադրումը: Տ. Տրբաբաբյանը (Տնտեսական ֆալոսոֆիայի կենտրոնի իրավաբանական խորհրդակցության հայ-եվրոպական կենտրոնի (AEPLAC) խորհրդակցության ղեկավար) դա անվանել է հասարակության ֆորմալ և ոչ ֆորմալ հասկացումների հարաբերություն: Միևնույն ժամանակում դա ժողովրդավարության, քաղաքացիական տնտեսության, ֆալոսոֆիայի հասարակության և կոմունիզմի մասին լուսաբանող հարցազրույցների, սովորույթների, լուսաբանողական ավանդույթների վրա հիմնված նորմերի հակադրություն է: Կարճ դա հակասություն է «օրենքի հասարակության» և «սովորույթի հասարակության» միջև: Ժամանակակից հասարակագիտական միջոց Արեւմուտքին սպել է «օրենքի հասարակություն» բնորոշումը: Արեւելքը դիտարկվում է իբրև սովորույթի հասարակություն: Այնուհասակ է, որ երկու երկրներն էլ աղավաղվել են եվրոպական արժեքներին, ընդօրինակելով տնտեսություն կառուցելու արեւմտյան փորձը, սակայն շարունակում են տուրք և այլ կառավարման արեւելյան ավանդույթներին, բացարձակացված երեքաշաբաթյան և ուրիշ արեւելյան հարաբերությունների լուսաբանումը: Ասվածի աղաքացիայն այն է, որ հարցման ենթարկված զանազանները նույն է օրենքների լավ կամ կատարյալ վիճակը, սակայն մտահոգ են ենթաօրենսդրական ակտերի մակարդակում օրենքների կիրառումը խեղաթյուրելու երեքուկողմ (Տ. Տրբաբաբյան, Ա. Կոստանյան - Տարածաշրջանային զարգացման կենտրոն/Թրանսփարենսի Ինստիտուտ-Հայաստան) ի նախազգի, Ռ. Սաֆարալիեա-Թրանսփարենսի Ինստիտուտը: միջազգային կազմակերպության Ադրբեջանական բաժնի նախագահ):

Եթե որոշեք կառավարման իրավիճակի համակարգը ընդունել այն հասարակությունը, որտեղ հիմնարար արժեքները ինտելեկտը, ինֆորմացիան, գաղափարախոսությունը են օրենքներն են, իսկ որոշեք վստահության նկատմամբ ընդունել այն հասարակությունը, որտեղ գերակայում են ուժը, փողը, աղաքացիականությունը ու սովորույթը, աղա կասկածից վեր է այն, որ Հայաստանը և Ադրբեջանը համախառն ապելի մոտ են այս վերջին տարիներին: Հարցազրույցներից նկատվել է ադրբեջանական փորձագետների գնահատականը, թե Հայաստանում վիճակն ավելի բարձր է: Սակայն, հավանաբար, վերջին տարիներին Ադրբեջանում դրական փոփոխությունների դիմադրական է բարձր: Երկրորդ՝ Տ. Տրբաբաբյանը, Ա. Մասիմովը (Ադրբեջանի Միլի մեյլիսի լուսաբանող-խմբագրող) անդրադարձնալով փոքր և միջին բիզնեսի զարգացման հիմնախնդիրներին՝ նույն է, որ

այստեղ հիմնական խնդիրներն իբրև հարցազրույցներ են (կամ լուսաբանումը), որոնք, ըստ նրանց, իրականում վախճանում են մեծամասնական կառավարելի սեփականատերեր ունենալուց: Թերեւս սա ծիւս հարցադրում է: Ադրբեջանում փոքր և միջին բիզնեսին խանգարում են չափից դուրս թղթեր ու ստորագրություններ լուսաբանումը (55 ստորագրություն ներմուծման գործարարների համար), ՀՀ-ում այդպիսի մամուլի «կասանալիս» դեր են խաղում մաքսային ծառայությունը, դատարանները և այլն: Այնուամենայնիվ նախազգի հարցազրույցները կլինեն ավելի կոնկրետ ծառայություն տեսնել, ո՞րտեղ, ի՞նչ ձեռնարկում են մեթոդներով են լուսաբանում ու իբրև հարցազրույցները խափանում են մասնաշրջանային զարգացումները: Որո՞նք են լուծումները ըստ փորձագետների:

Երրորդ՝ հարցադրումներից երեւում է, որ երկու երկրներում էլ միջին և մեծ բիզնեսը են զարգանում բարեփոխված ոլորտներ: Այստեղ, Հայաստանում գյուղատնտեսության ամենամյա աճը կազմում է 6-11%: Այստեղ իրականացված հողային ռեֆորմը նախկին ԽՍՀՄ ռեֆորմն էր (1991թ.): Ադրբեջանում այս ճյուղը դուրս է եկել 0.9% (Գ. Իբրաղիմով, Տնտեսական հեռագրական կենտրոնի ղեկավար) սեփականատերերի, գյուղացի-ֆերմերները չեն դարձել հիմնական արտադրողներ: Համեմատության համար հավելենք, որ Կասանյանը եւ, որտեղ հողի լայնամասշտաբ սեփականատերերի մասին գործընթացը ծավալվեց 1996թ., առկա է գյուղատնտեսության արտադրության լուրջ աճ: Հողային ռեֆորմի բացակայությունը դաժնադրեցնում է միջին խափ ձեռնարկման գործընթացը: Դրա հետ մեկտեղ Ադրբեջանում սակայնակա ենմուտքով է զարգանում նախադրյալները: Սա էլ բարեփոխումն օրինակ է, եթե նկատվում են աղաքացիականացման գործընթացը և օտարերկրյա ներդրումների գերակայությունը: Անուշտ, այս վերջինը հակասական ռեզուլտատ է առաջացնում: Մոլախելիներն ավելի զարգացնում են Փորձեն, սակայն, լուսաբանումը, թե ի՞նչ կլինեն վիճակը, եթե այս ներդրումները չլինեն:

Չորրորդ՝ երկու երկրներում էլ ահագնանում է արտադրության տեղաբաշխման առումով չափից դուրս կենտրոնացման և բեւեռացման գործընթացը: Բավական են աղաքացիականացման 49.3% է և ծառայությունների 65.9%-ը (Ի. Եաբաբյան), երեւում է ՀՀ արտադրության արտադրության 47.3%, ծիւսարտադրության 84.2%, առեւտրի 82.6% է և ծառայությունների 84.8%-ը: Հայաստանում 10% ամենաարտադրողները 26 անգամ ավելի առեւտրում են 10 ամենաարտադրողներից, 44 ընտանիքների ձեռնարկ է գտնվում ՀՆԱ արտադրության 55%-ը: Բնակչության 50%-ը վաս է աղաքացի, իսկ ըստ Ա. Մասիմովի՝ 20%-ը (իրականում ճշգրիտ թիվն է՝ 23%) աղաքացի է: Ադրբեջանում վիճակը նույնպես վատ է: Աղաքացիական մակարդակն ըստ Ի. Եաբաբյանի 20.5% է: Միայն 2006 թթ. է հաջողվել այն կրճատել 28.5%-ով: Այնուամենայնիվ ակնհայտ է, որ երկու երկրներում էլ հարստության բեւեռացման ենմուտքը զգալիորեն գերազանցում են բացարձակ աղաքացիական կրճատման ենմուտքը: Եզրակացությունը մեկն է. եւ Հայաստանում, եւ Ադրբեջանում աճում է հարաբերական աղաքացիականացումը:

Հինգերորդ՝ զանազան գնահատականները (Ա. Կոստանյան, Ռ. Սաֆարալիեա): Հայաստանում առաջընթաց չկա (ենթադրում է, որ ավելի վատ է լինելու մայիսի 12-ից հետո), իսկ Ադրբեջանում կոոպերացիայի լուսաբանումը ոչ նավթային ոլորտում ներդրումներ չեն արվում:

Հայաստանում և Ադրբեջանում տուրք իրավիճակի վերաբերյալ ընդհանուր եզրակացություն այսպիսին է. Հայաստանում առկա են որոշակի առավելություններ տնտեսության ավելի խոր բարեփոխված լինելու առումով, անհամեմատ բարձր է տնտեսության ազատության աստիճանը: Այդ ամենը, սակայն, չի դառնում ժողովրդի կենսամակարդակի բարձրացման և միջին և մեծ բիզնեսի բաշխում աղաքացիներին միջոց: Մարդիկ չեն օգտվում ռեֆորմների դրական լուսաբանումից: Ադրբեջանում տնտեսական ռեֆորմների մակարդակը դեռեւս ցածր է, ենմուտք՝ տալով: Այնուամենայնիվ, այստեղ զարգացման միտումները սահմանափակվում են նավթային բնագավառով:

Փորձագետների լուսաբանումներում երբեմն առկա են նաեւ զանազան հակասական, կարծում են, ոչ հիմնավոր դատարարություններ: Այստեղ, խոսելով վառելիքի ներքին գների մասին, Գ. Իբրաղիմովը մտադրում է կառավարությանը դրանք համաբարեփոխել գների մակարդակին հասցնելու համար: Նա հիշեցնում է երկրում ցածր աղաքացիականացման մասին: Միևնույն ժամանակ խոսվում է կոոպերացիայի մասին (այս մասին բարձրաձայնում է նաեւ Ռ. Սաֆարալիեան): Պետք է միանշանակ փաստել. վառելիքի ներքին գների հավասարեցումը համաբարեփոխելու գների հակապոտենցիալն է: Ադրբեջանի կառավարության տնտեսական ֆալոսոֆիայի մասին այս ֆայլը ծիւս է:

Բերեմ մեկ այլ օրինակ: Ա. Կասանյանը (տնտեսագիտության թեւեռագրող - խմբ.), մի կողմից, նույն է Հայաստանի հաջող զարգացումը, մյուս կողմից, առաջարկում է, որ վերախաղված ձեռնարկի զարգացման ազգային մոդելը: Պարզ չէ, թե ինչո՞ւ (եթե առանց այդ էլ Հայաստանը լավ զարգանում է) եւ ո՞վ է այդ վերախաղը: Այդ ի՞նչ վերախաղը թեք է ձեռնարկել տնտեսությունից դուրս:

Նույն կերպ չի կարելի ամբողջությամբ համաձայնել Տ. Տրբաբաբյանի այն կարծիքին, թե բանկային համակարգը Հայաստանում լավ է զարգանում, դժբախտությունն այստեղ այն է, որ, ի սարբերություն տնտեսության, այն գործում է ֆորմալ հարցազրույցի մեջ: Պետք է նշենք, որ ծիւս հակառակ է: ՀՀ համեմատական առավելությունները տնտեսության ոլորտին են բնորոշ: Այդ նույն գեղարվեստներից երեւում է, որ արտադրման մեջ ՀՀ մրցունակ աղաքացիների տեսակետից ավելի մեծ է, քան Ադրբեջանինը (150-ը 50-ի համեմատ): Դրան հակառակ, Հայաստանը, որտեղ ընդունված է անընդհատ զուգակալում համակարգը, սարածաբեջանում վերջին երկու տարի է ոչ միայն ծավալվել, այլև հարաբերական ցուցանիշներով: Այստեղ, ՀՀ բանկերի ընդհանուր ակտիվները կազմում են 1.3 մլրդ դոլար, Կասանյանինը՝ 2.5 մլրդ., իսկ Ադրբեջանինը՝ 3 մլրդ. դոլար: Նշենք նաեւ, որ փոքրիկ էսոնիայում, օրինակ, դրանք կազմում են 21 մլրդ. դոլար: Դրա հետ մեկտեղ, թեք է հակառակ, որ միայն ԿՀ հաշվարկային տնտեսության ոլորտին է հակառակահայտ և առեւտրական մի բարձր բանկերի կողմից սրամարդկող վարկերի տնտեսության համեմատությունը վկայում է սակայնական կոոպերացիայի մասին: Ի վերջո, չնոտանալով, որ Հայաստանում թափանցիկության բացակայության լուսաբանումը ԿՀ կողմից իրականացվող ձեռնարկների արդյունքում սարեկան մեկ-երկու բանկ կամ սնանկանում է, կամ էլ փոխում է իր տնտեսությունը:

Այնուհետեւ, հարցազրույցներում զանազան լուսաբանումներ անհիմն են, փաստված չեն: Օրինակ, Ի. Եաբաբյանի Ադրբեջանում կենսամակարդակի կամ Ա. Մասիմովի Հայաստանում սոցիալական բեւեռացման մասին լուսաբանումը: Նմանափոխ հարցերում եզրակացությունները լուրջ թվային վերլուծություններ են լուսաբանում: Բերված թվերն էլ համախառն վերցված են միջազգային ֆինանսական կառույցների գեղարվեստներից: Փորձը ցույց է տալիս, որ երբեմն դրանք լուրջ հիմնավորումներ չունեն:

Մի եղբայրով կառավարումները

Հայաստանում և Ադրբեջանում սոցիալ-տնտեսական իրավիճակների բեմադրումն այս ծրագրում լուսաբանված չէր ընտրված: Սովորաբար ռազմաքաղաքական ծրագրերից տեղեկությունները վերաբերում է ֆալոսոֆիայի լուսաբանումը: Այլ կարգի հարցազրույցներում, հասկալուց տնտեսական բնույթի, հիմնականում «Էկոնոմիկ Նյուսերի» բարձր են կամ էլ հիմնական են երկու երկրներում ձեռնարկված բազմաթիվ միջոցները:

Բացի նավթի և արեւմտյան նավթային ընդունումների գործունեությունից Հայաստանում զարգացում է և արտադրական ադրբեջանական տնտեսության այլ սեգմենտների մասին: Ադրբեջանում Հայաստանի տնտեսության մասին այլ լուսաբանում կա. սա թույլ զարգացած, հումից զուրկ և ներդրումներին միջին հեռավորումը երկր է, որն աղաքացի է սպիտակի ա-

զակցության ընդհանրիվ է իր ֆալոսոֆիայի գործիչների անհեռադատության լուսաբանումը հայտնվել է միջազգային ծրագրերից և սարածաբեջան արտադրության ակտիվ հետ կապող հիմնական մայրաքաղաքից դուրս վիճակում: Հայաստանում հարաբերական են հողավորներ այն մասին, որ հենց Ադրբեջանում ստանդարտի նավթը, այն կիսաբանի կողմից մեք, եւ երկիրը կփոխվի: Իսկ Ադրբեջանում, ընդհանրապես, վստահ են, որ հայկական տնտեսությունը մահամերձ վիճակում է, եւ բնակչության արտադրողը ռուսով կհանգցնի այն բանին, որ որոշ ժամանակ հետո Հայաստանում միջին մարդ կմնա:

Ի՞նչ ցույց սպեցին սոցիալական և տնտեսական հարցերով փորձագետների հարցազրույցները: Գլխավոր եզրահանգումն այն է, որ ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո Ադրբեջանը և Հայաստանը գործնականորեն անցել են միևնույն ճանապարհի և այսօր բախվում են միևնույն խնդիրների հետ: Եվ սա այն դեպքում, որ հայ փորձագետներն ակնհայտորեն ձգտել են հրամցել իրենց երկրի տնտեսության բարձր լուսաբանումը, երբ ադրբեջանցիները, հակառակ, բավական խիստ գնահատական են սպել իրենց երկրի տնտեսական կառույցները: Օրինակ՝ ադրբեջանական տնտեսագետները ենթադրում են, որ երկրում միջին խավը ժողովրդի կողմից չկա, եւ հիմնականում մեղավոր են իբրև հարցազրույց չեն բնակչության ֆինանսադատները: Ադրբեջանական տնտեսագետները նաեւ հոռետեսական գնահատական են տալիս իբրև հարցազրույցների այն հայտարարություններին, թե 2002-2005 թթ.աղաքացիական մակարդակը

յասանը գործնականորեն անցել են միևնույն ճանապարհի և այսօր բախվում են միևնույն խնդիրների հետ: Եվ սա այն դեպքում, որ հայ փորձագետներն ակնհայտորեն ձգտել են հրամցել իրենց երկրի տնտեսության բարձր լուսաբանումը, երբ ադրբեջանցիները, հակառակ, բավական խիստ գնահատական են սպել իրենց երկրի տնտեսական կառույցները: Օրինակ՝ ադրբեջանական տնտեսագետները ենթադրում են, որ երկրում միջին խավը ժողովրդի կողմից չկա, եւ հիմնականում մեղավոր են իբրև հարցազրույց չեն բնակչության ֆինանսադատները: Ադրբեջանական տնտեսագետները նաեւ հոռետեսական գնահատական են տալիս իբրև հարցազրույցների այն հայտարարություններին, թե 2002-2005 թթ.աղաքացիական մակարդակը

նվազել է 49-ից մինչև 23 տոկոս՝ ընկալելով դրանք որոշեք ֆալոսոֆիայի: Հայ փորձագետներն, այնուամենայնիվ հակված են հավասարում միջին խավի մասին լուսաբանումը: Իսկ Ադրբեջանում մակարդակի մասին սեփական գնահատականները: Բեւեռային են նաեւ կարծիքները, որոնցով գնահատվում է իբրև հարցազրույցների՝ բնակչության սոցիալական լուսաբանումը: Ադրբեջանի փորձագետները կառավարական գործող ծրագրեր դիտում են որոշեք ցուցանիշներ, լուսաբանումը բնույթ կրողներ: Ի հակադրություն նրանց, հայ փորձագետները բարձր են գնահատում իրենց կառավարական ծրագրերը, հասկալուց կրթության և առողջապահության ոլորտում: Արդյունքում, հայ տնտեսագետների

«Հայաստան, իմ բարեկամ»

1938 թ. Սամբուլում ծնված Սարգիսը հայագի թերես անճանաչանալոր արվեստագետ է: Ներկայումս փարիզաբնակ արվեստագետն այս տարի Լուվրի թանգարանի եւ «Բուրել» թանգարանի իրավիչյալն է: Այս կադրակցությամբ նա ընտրել է երկխոսությունն անցյալի գործերի հետ:

Առաջին հայացքից նա կացարանն այնքան էլ ռոմանտիկ չէ եւ հիպոթեզն է մի ինչ դասարկ եւ թեթեւակի լուսավորված ընդգծնյա կայանատեղ: Վերելից ընկնող լույսի լուսնառոտ այդ նախկին տղարանը ստոր եւ մտայլ տես է տեսնում: Առաջ բարձրելիս կիսախավարից դանդաղորեն առանձնանում են ինչ-որ ուղղադասվածներ՝ բարձուն դարձնելով սարտիմակ թատերի կուլիսները: Որոշ սեփական միջավայրի հմուտ գիտակ, Սարգիսը փոշ առ փոշ բացահայտում է այդ ընդարձակ լուսնաբանական թարունակությունն ըստ իր որոշած ռիթմի: Նա ուղեկցում է այցելուին, վառում լույսերը կամ գունավոր մեծնային լամպերը, մեկնաբանում է, բացատրում: Խոսում է ինչ, արագ, բայց մեղմ ձայնով, եւ այցելուին կամաց-կամաց տեսնում դեղի առարկաների ուրիշ խմբեր:

Մթնոլորտն անդամայն է, թեթեւակորեն մահաբույժ, ասես այնտեղ թաղված լինեն թափառող կրակներ: Սարգիս արվեստագետը մնալ է լուսնաբան, որտեղ հավաքված են կրեմալից ինչ-որ խղճալիքություն գանձեր, որտեղ կուսակցված են դեռես անբացատրելի խորհրդավոր ձեռք, ցավասանց իհեասակներ, զգայացունց ռազմավարներ: Ենթադրվում է նաեւ, թե սովորաբար արվեստի գործեր լուսնաբանող այդ արվեստում, ինչպես դազողներում, ամփոփել են մոտիվներ եւ հրաշագործ փուններ: Նկատելի է մեկնաբանատեղում իբրևոլ կանխորոշված եւ գրեթե մագաղալի կարգավանոնը, ըստ որի իրար հաջորդում են շուտափոխորեն սահմանազատված ծակունակ երի առարկաները, որինքի լույս կսուր լուսավորվող բեմական տարածվածը եւ կինոնկարահանման հարթակը, երեսուն են փոխ «ցուցահանդեսների» սաղմերը, մանրակերտների փորձարկումները:

Հասկանալից յուրահանդուր նուրբ է, եւ բոլոր մասերն ի մի են բերված ինչպես նուսն հասկանալի: Պատերի երկայնով բարձր երկար գրադասարանների դարակներում կան առարկաներ, որոնք երբեմն անճանաչելի են: Ավելի հեռվում գտնվող ցուցահանդեսները եւ լուսնաբանները գործում են երբեմնի գանձադասարանների լույս: Երեսակայությանը լիակատար ազատություն է տրված: Երբեմն թվում է, թե հակասահմանային «թափուցում» են, որը սարված է ինչ-որ անհայտ գլուխգործոց լուսնաբանները: Թվում է նաեւ, թե ինչ-որ մութ սեղանակում եւ կամ բացողայ ուղեղի ներսում, որը սուրվում է, մեզ ցուցադրելով ծնունդի առողջ, նուրբակող, սեփական մոխիրներից մեծապես հարուստ ինչ-որ ստեղծագործության արարումը: Խոսելով թերես մեծն Պատերի մոխիրների, այն բուսանողի մասին է, որի վրա Սարգիսն ածցում է իր լուսնաբանական առարկաները:

Վիթխարի գլուխկոսուկի հասկանալի կամաց-կամաց հայտնվում են իրենց տեղերում: Այն առարկաները, որոնք մեծ կարծես թե

Սարգիս, Չարնանահրաշ թատրոն

ճանաչել էին, այստեղ իրականում լույս մի մեծ ամբողջության մասեր են եւ այժմ սղասողական վիճակում են... Մոլասում են, որ կիրառվեն որոշ գործիքներ կամ կենդանան Պիտոֆիոյի լույս: Արվեստագետը գործում է ինչպես մի խուր, մնալ մարմին, որին արվեստագետն ամեն անգամ լույս է արժանացնի, ինչ գործերի մնացորդներ հանելով վերագատրելու կամ մեկ այլ տեղում «տեղադրելու» նույնակով, որոշեցի «վերընթերցի» հավերժական բարձուն մեզ գտնվող գործը:

Արվեստագետի դիմանկարի փորձ

Սարգիս ստեղծագործությունը դժվար է ընկալել եւ վերանել: Այն կազմված է իրար կցված եւ այդուհանդերձ տարածության եւ ժամանակի մեջ առանձնացված կրկաններից, որոնք լուսնաբաններ են ինչպես հնուրա իրերից (օրինակ՝ անտիկ թուրք-արձանիկներից), այնպես էլ ժամանակակից առարկաներից (հեռուստացույցների էկրաններ եւ այլն): Այդ բոլոր իրերը կադրված են ինչպես սեւ շուրջի, այնպես էլ արվեստի լուսնաբաններ: Կարելի է մտածել Վայսեր Բենժամենի վերստեղծված Բոլդերի «Հնոսիականացում» եւ նա զամբյուրում կուսակցված անտիկ իրերի խառնուրդ, փառասանի վիճակի մասին: Նա լույս, Սարգիսը մեծաֆիզիկական աշխարհ է տեսնում յուրահանդուր առարկայի մեջ, որան էլ փոխել կամ սովորական լինի այն, եւ իր «Տեսարաններում» առարկաներին էնթրալ եւ գոծադրվածներ է հանդուրում ներկայացման բազմաֆիզիկականությունների շուրջի:

Օգտագործվում են մագաղա ձայնասկավառակներ, դրվագազարդ քերականներ, արձակված երկար մագաղա ձայնակներ, արձակված հին գործեր, երկաթեղեն, Մասնիների փրակայի լուսնաբան արձանիկներ, թրծակալվե կառ, նեղույան կոլորիդի զանգ, Բենի-նի կոլորակալ արձանիկ, լուսնաբանացույցներ եւ շատ ու շատ այլ բաներ: Արվեստագետն այդ առարկաները գործի է դնում Սարգիս Բուրաբուրի բնուրոշ «թեմահարաբանը» գտնելու, իր մտադրած լուսնաբան կամ «սրբադասված» ստեղծելու նույնակով:

Սարգիսը սեփական արվեստագետ է: Նա առարկաներն արձակում են անտեսանելի ճանաչալներ, որոնք դառնում են հաղորդակի կեր եւ նույնպես են նա մային վիճակի վերականգնումը: Արվեստագետի վարձագիծը որոշ իմաստով հիպոթեզն է Անրեյ Տարկովսկու «Սակեր» ֆիլմի ուղեկցողի գործողությունները կամ Ջոյնթ Բեյլի բանաստեղծությունը: Սարգիսը կանոնավորապես դրան է դիմում

իր ցուցահանդեսի, բազմաբեռ թաղիների օգտագործման միջոցներով... Բեյլսը մեծապես ներկա է նա էնթրալ թաղիների եւ արվեստագետի խավարում կամ արվեստագետի ուղեղ, եւ նա զանալվում է Կոլմարում Գրյունեվալդի նկարած «Բիսուսի» տառադարձի արտահայտչականությամբ:

Սարգիսը դառնում է միջոցող, կախարհ, հրաշագործ, լուսնաբան, մի խոսով արվեստագետ: Նա ասես համակցված լինի իր հովանավորյալ կերպարներով կամ իր վրա ազդած, գրեթե «անթափար» արած գլուխգործոցներով: Նա ապագայում է դա Լուվրի թանգարանում, որտեղ, ի թիվս այլ աշխատանքների, ցուցադրում է «Անավարտ գունավոր երազ» գործը: Գունավոր թաղիների այդ կույզը հարգանքի տուր է Բեյլսի «Werkkomplex» հայտնի ստեղծագործությանը, որը նա կենդանության օրով տեղադրվել էր Դաունսթայնում, եւ որի գործ թաղի «Երեսնի բոլոր գույների խառնուրդ» էր, լուսնաբանում է Սարգիսը:

Նա ցուցադրում է նաեւ «Ի սկզբանե էր շուտափոխորեն» գործը: Վերջինս կազմված է խառնուրդ լուսնաբանական վեց էկրաններից, որոնք «գրուցում» են Բեյլսի «Իստիսի» հետեւաբեմի հետ: Սարգիսը հարգանքի տուր է մասնուցում նաեւ Մոնի հանրահայտ «Երեւ» կտավին, որը Սամբուլում երեստարակալ սարիների մեծ տղալորություն է գործել իր վրա:

Իր ուղեկցողները դարձան անձանց գործերն այս ձեռով իհեասակներով: Սարգիսը հաճախ վկայակոչում է որեւէ անձնավորության կյանքը, ինչպես նա արեց, օրինակ, Պոր-Բու բնակարանում, Վայսեր Բենժամենի շուրջի վրա:

«Լավ հարեանի» օրենք

Սարգիս սարվածները (ինսալացիա), վերանորոգվողները, կարծ միացումները, «սրբադասվածները», լուսնաբան հեռանները, նեոնային լույսերը եւ տեսադիտակները կազմում են սարգիսների օղային շրջան: Նա մեծորը կերտում է վիրտուոզ թանգարան, ինչպես արվեստի լուսնաբան Արի Վարբուրն էր «թեմադրել» իհեասակի բարձուն գրադարան: Կից լինելու շուրջի Սարգիս առարկաները «գրուցում» են: Այդ համակցությունը մեծեցնում է Վարբուրնի համակարգին, որն իր գրեղը դասավորում էր ըստ իր մայրության եւ ամեն անգամ դասավորությունը փոխում էր ըստ հետազոտության թեմաների փոփոխման:

«Նա ղեկավարվում էր լավ հարեանի օրենքով, որի համաձայն իր խնդրի լուծումը ոչ թե փնտրած գրի մեջ էր, այլ դա կողմի մեջ: Այդ ձեռով նա գրադարանը դարձրեց իր անձի յուրօրինակ լաբորատորիայի լուսնաբան» (Ջորջ Ազամբեմ):

Ամեն տեսակ հանդիմաններից Սարգիս արած գյուտերը միաձուլվում են այդ հիբրիդային ալիմիայի շուրջի: Արեւելյան խառնվում է Արեւմտեանի, Կրիստոսի հարեանում է Ասվածամոր հետ, հեթանոսական լուսնաբան «սիրախաղ» է ամուն սրբազան լուսնաբանի հետ... Եվ այդ ամբողջությունը կազմում է սարգիսյան լուսնաբան: Անցյալը եւ հավաքական իհեոդությունը ներկայի մեջ վերակենդանացնելով՝ Սարգիսը լուսնաբան է հավասում արվեստի միջոցով հոգու աղախնմանը, արտան միջոցով մեղքերի փախուցումը: «Ես լուսնաբան մեղքով ստեղծագործության կյանքը», ասում է նա:

Արի-Կլոդ Կուսոն Սարգիսն առաջարկել էր «գրուցել» Հոնոնի Սեմ-Լուի-դե Ֆրանսե եկեղեցում գտնվող Կարավաչոյի կտավների հետ: Այդ այցելությունից ծնունդ առած ֆիլմում արվեստագետը մասնավորապես զարգացնում է իր ամենահին եւ առավել ցեանկալի գրադուններից մեկը՝ գրանկարչությունը: Ջրաներկը ջրում լուծված մախուր ներկ է: Լուծումը ոչ այլ ինչ է, ֆան դիալեկտիկա երկու նյութերի միջոց: Տեսաֆիլմն Ամասոյայում ինչ-որ տեղ գտնվող մի սաճարի ավերակների հովիտից արված դրվագում ներկայացնում է մարմարայա հասակի վրա գոյացած անցյալ: Արվեստագետն այնտեղ ջուր է լցնում, աղա վրձնով շատ զգուշորեն մի կաթիլ կարմիր ներկ է կաթեցնում: Ներկը տարածվում է, աղա կամաց-կամաց լուծվում, ինչպես արյան ամոլն ուղեղի մեջ, ի վերջո կազմելով գանգի, աղա դեմի լուսնաբան: Կարմիր գույնի եւ լույսի համեմատ, ֆանու եւ ծղիղների տղալակի երաժշտության ուղեկցությամբ, մեծն ականասեւ եղան մի «սրբադասված» մի ունայնության ծննդին: Սա է Սարգիսի լուսնաբանական Կարավաչոյին:

Արվեստագետն ինքնին ստեղծագործության լուսնաբան է: Եվ արտահայտ սարստեսակ իրերով լցված ու բարձուն ստեղծագործություն-արվեստագետն իր միջոցով իհեոցնում է ընկնող աստղ, որն իր հետ տանում է աշխարհի իհեոդության բեկորները, որոնցով ծածկվում է երկրաբուր խավար երկինքը:

ԷԴՄԱՆՈՒ ԱՅՐԵՆՆ
«Connaissance des Arts»

«Հայաստանի տարին կանգ չի առնելու, այն վերածվելու է ...»

9 էջից
միայն երեսնից էին, այլեւ Հայաստանի տարին մարգերից եւ ֆրանսերեն են սովորում դորոցներում: Ինչպես ասացի, այս երեսնները շատ լավ տղալորություն բողբոցի թե ֆրանսերենի իմացությամբ, թե իրենց ընդհանուր կրթվածությամբ: Ինչու ֆան անգամ ականասեւ են եղել այն խանդավառությամբ, որ տարում էր իրարը կալ ընտանիներում ու դորոցներում:

Պարոն դեպիան, Հայաստանի տարվա բացումը բավական հանդիսավոր կերպով կատարեցին երկու երկրների նախագահները, սակայն փակումը չի երեսում: Ինչ է մտախտեսված: Արդյո՞ւ նախագահ Զոչարյանի հուլիսյան այցը Փարիզ կադրված էր Հայաստանի տարվա փակման հետ: Դո՞ւ միանգամայն միջոց է, որ Հայաստանի տարվա մեկնարկը տղեց բավականին հանդիսավոր կերպով, անցյալ տեղեցների վերջին ֆրանսիայի նախագահի Հայաստան կատարած լուսնաբան այցի ժամանակ, որի ընթացումը տղեցն Շառլ Ազնաւուրի համերգը եւ ֆրանսիայի հրապարակի բացումը երես-

նում: Ծրագրված էր նաեւ երկու նախագահների համատեղ մասնակցությունը ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա առաջնային միջոցառումներին, ինչը նույնպես տղեց ունեցավ նախագահ Զոչարյանի այս տարվա փետրվարյան լուսնաբանական այցի ժամանակ: Հիպոթեզն Armenia Sacra-ի համատեղ բացումը Լուվրում եւ Շառլ Ազնաւուրի համերգը Գառնիե օղեղային թատրոնում: Երեւ է, որ Հայաստանի տարին ֆրանսիայում խորհրդանշական կերպով հայտարարվել էր Ազգային տղեց Ազգային տղեց, այնպիսին՝ Սեպտեմբերի 21-ից Գոլդիսի 14-ը, սակայն իրականում տարին ձգվում է սեպտեմբերից սեպտեմբեր, ֆանի որ միջոցառումները դեռեւ շատ անակալվում են: Մյուս կողմից, հանդիսավոր ու լուսնաբանական ձեռով տարիների փակումներ ֆրանսիայում սովորաբար չեն անցկացվում: Մեր դեղում, եթե կուզեմ, որոշեա Հայաստանի տարվա խորհրդանշական փակում, ինչպես բազմիցս հայտարարել է, նախատեսում են առաջիկայում երեսնում կազմակերպել երաժշտական մի լուսնաբան միջոցառում, միլիոն 20-ի դարի երկու մեծ անունների՝ Արամ Խաչատրյանի ու Մորիս Ռավելի, որի մասին կհայտնեն ժամանակին: Իսկ առաջ-

տարակ, երբ ինձ հարցնում են՝ փակումը երբ է լինելու, եւ լուսնաբան ձեռով ասում են՝ փակում երբեք չի լինելու, մեծն բացեցիմ, որ Հայաստանի տարին բարունակվի: Հայաստանի տարին կանգ չի առնելու, այն վերածվելու է Հայաստանի տարիների տարբեր երկրներում:

Ինչ վերաբերում է նախագահ Զոչարյանի վերջին այցին Փարիզ, այցը աշխատանքային էր եւ նույնակ ունեւ ֆրանսիայի նոր նախագահ Նիկոլա Սարկոզիի հետ լուսնաբանից հայ-ֆրանսիական հարաբերությունների օրակարգային հարցերը: Այդպես էլ եղավ, թեւ նա միջոց այդ հանդիպել էին այս տարվա փետրվարին, սակայն նախագահական մակարդակով սա առաջին նախագահական մակարդակով սա զեռն եւ գործնական մթնոլորտում, եւ կարող են ասել, որ հայկական կողմի բոլոր հարցադրումներն ընդունվեցին ընթացումով եւ դրական արձագանք ստացան: Հայաստանի նախագահի հանդիպումը նաեւ Սեմաշի եւ Ազգային ժողովի նախագահների հետ, որոնք, ինչպես միջոց, օգտակար էին:

Ինչ է Ձեր գնահատականը Հայաստանի տարվա կադրակցությանը: Ինչ արձագանք է այն առաջացրել ֆրանսիայում:

Եւ առիթ են ունեցել ասելու, այժմ դարձյալ կրկնում են, որ Հայաստանի տարին ֆրանսիայում կատարյալ հաջողություն է: Սա անմասնորոշ երեսուր է Հայաստանի համար, որը երբեւէ հնարավորություն չէր ունեցել իր արժեքները ման մակարդակով եւ նման ծավալով ներկայացնել Հայաստանից դուրս, եւ կարծում են, իրա-

դարձություն է ֆրանսիայի համար, որը թեւ մեզ այսօր մոտ ու արտակից, առիթ չէր ունեցել մեզ այսօր խորից ճանաչելու: Կարող են ասել, որ հանրային հետախորությունը շատ մեծ էր: Եւ դա զգացել են ֆրանսիայի հարյուրավոր ֆաղաններում իմ բազմաթիվ հանդիմանների ընթացում: Դրա մասին խոսում կերպով վկայում են նաեւ ֆրանսիական մամուլի արձագանքները, որոնց թիվն այս տղեցն անցնում է 4000-ից: Հոստարակվել են նաեւ բազմաթիվ կատարողներ, գիտական լուրջ հանդեսներում լույս են տեսել վերլուծական հոդվածներ: Ստեղծվել են ֆիլմեր, հեռուստահաղորդումներ: Ազնաւուրի հետ հանդիպում եւ նա երեսնյան համերգը չորս ժամանոց հաղորդմամբ հեռարձակվեց ֆրանսիական հեռուստատեսությամբ ֆրանսիայի նախագահական ընթացությունների իսկ օրը:

Կարեւոր ձեռքբերում են համարում նաեւ հայկական մեակույթը լուսնաբան կերպով եւ մասնագիտական բարձր մակարդակով ներկայացնող լուսնաբանի ցուցադրությունների ձեւավորումը, որոնք, այսպես ասած, փորձարկվեցին Տարվա ընթացում եւ արդեն կարող են ներկայացվել այլ երկրներում: Ուստի համոզված եմ, որ տարին բացելու է նոր դռներ նորանոր իրադարձությունների առջեւ:

Սա բոլորիս հաջողությունն է, Հայաստանի հաջողությունը, որը մեզ մղում է կանգ չառնել, այլ լուսնաբան տղալակ մեծ ծրագրեր:

Տարգմարույցը վարեց
ՄԵԼԻՆԵՍ ԲԱՐՈՒՆԵԼԸ
Փարիզ-Երեսն

ԱԶԳ-ՆԵՐՈՂԻ

Մասնավարձություն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌՆՆԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՐԳՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՂԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Ե ԱՃՈՒՂԻ, ՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱ Զ.ԵՐԵՎԱՆ, Դ.ԱՆՀԱՂԹԻ 23/4-ՐԴ ՀԱՐԿ/ ՀԱՍՅԵՈՒՄ ԿԱՃԱՌՎՈՒՄ Ե

Համաձայն 2007թ. մայիսի 10-ի թիվ 628-Ն որոշման, «Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի վերահսկվող Պալատ» Պետական կառավարչական հիմնարկի ստորնոսրյան օտարման ենթակա գույք

Table with 10 columns: No, Description, Date, and four sets of bid data for dates 16.07.07, 31.07.07, 15.08.07, and 30.08.07.

Table with 10 columns: No, Description, and four sets of bid data for dates 14.09.07, 01.10.07, 16.10.07, 31.10.07, 15.11.07, and 30.11.07.

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. մայիսի 10-ի թիվ 628-Ն որոշման ՀՀ Ազգային ժողովի վերահսկվող Պալատի նախագահը անուղի հարցողի կողմից առաջարկված գնի վճարումից հետո մեկամսյա ժամկետում անուղի հարցողի հետ կնքում է առավելագույն ժամկետով, որում նախատեսվելով, որ գնորդը պարտավորվում է իր միջոցների հասկանալի վճարել գույքի արժեքի որոշման հետ կապված վճարը (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը), ինչպես նաև գույքին իրավունքների ղեկավարման գրանցման հետ կապված ՀՀ օրենքով սահմանված վճարներն ու տուրքերը:

վում է անկախ անուղի արդյունքներից և վերադարձվում: -անձնագիրը, իսկ իրավաբանական անձինք հիմնարկի փաստաթղթերի դասակարգմանը և լիազորությունները հաստատող փաստաթղթերը: Անուղին չեն կարող մասնակցել այն անձինք, որոնք վաճառվող (ոչ չկան) մասը չեն կարող ունենալ սեփականության իրավունք: Անուղի մասնակցների անձնագրի առկայությունը պարտադիր է: Անուղին կարող են ներկա գտնվել դիտորդներ՝ անուղի մասնակցի չհամարվող այն անձինք, ովքեր վճարել են մասի վճար՝ 3000 դրամ: Դիտորդի տուրքը վճարվում են մինչև անուղի սկսվելը: Անուղի մասնակցները վաճառվող (ոչ չեն) կարող են ծանոթանալ սույն ծանուցման հրապարակման մասին մինչև անուղի բացմանը նախորդ օրը ընկած ժամանակահատվածում՝ յուրաքանչյուր երկուսուկես ժամանակահատվածում, ժամը 9:00-ից մինչև 17:00 (բացառությամբ ժամը 13:00-ից մինչև 14:00):

Անուղի վաճառվող անուղի հարցող համարված մասնակցը պարտավոր է հանձնարարագիր ստանալուց 30 րոպեի ընթացքում, վճարել իր առաջարկած գնի անվանումը 3 օրվա չափով գումար, որը սահմանված ժամկետում (10 օրվա ընթացքում) հետագա վճարումները կատարելու դեպքում նախաձեռնողի հետ միասին հավաքվելու է վճարման ենթակա գումարի մեջ, իսկ վճարումներից խուսափելու դեպքում չի վերադարձվում և սկսված մասնակցից զրկվում է անուղի մասնակցելու իրավունքը: Եթե անուղի հարցող համարված մասնակցը սահմանված ժամկետում (հանձնարարագիր ստանալուց 30 րոպեի ընթացքում) վճարում է իր առաջարկած գնի անվանումը 3 օրվա չափով գումար, ապա նա ծանուցվում է անուղի հարցող և ստորագրում է անուղի արդյունքների մասին արձանագրությունը: Անուղիում չհարցող մասնակցին, մուծված նախաձեռնված վերադարձվում է վերջինիս դիմելուց հետո եռօրյա ժամկետում: Գույք գնվում է 1.Երեւան, Բաղրամյան ուղղությամբ 19 հասցեում: Վաճառվող (ոչ չեն) ծանոթանալու համար զանգահարել Դ.Ղազարյանին՝ 588-577 հեռախոսահամարով: Անուղի կանոնակարգին ծանոթանալու (որը տրամադրվում է դիմումի առկայության դեպքում, մեկ օրվա ընթացքում, դասճանապարհով ծախսերը վճարելու դեպքում) և լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար կարող եմ դիմել 1.Երեւան, Դ.Անհաղթի 23/4-րդ հարկ/ հասցեով կամ զանգահարել անուղի հանձնարարողին՝ հեռախոս՝ 27-65-94, ինտերնետ՝ URL: //www.privatization.am: Հնարավոր փոփոխություններն ու լրացումները կհրատարակվեն այն ձևով, ինչպես կատարվել է անուղի մասին սույն հրապարակային ծանուցումը:

ՀՀ կառավարության առընթեր Պետական գույքի կառավարման վարչություն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌՆՆԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՐԳՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՂԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Ե ԱՃՈՒՂԻ, ՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱ Զ.ԵՐԵՎԱՆ, Դ.ԱՆՀԱՂԹԻ 23/4-ՐԴ ՀԱՐԿ/ ՀԱՍՅԵՈՒՄ ԿԱՃԱՌՎՈՒՄ Ե

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. ապրիլի 12-ի թիվ 419-Ա որոշման, «Հայաստանի Հանրապետության արտադրանքի կառավարման նախարարության աշխատակազմ» Պետական կառավարչական հիմնարկի անդալված օտարման ենթակա տրամադրվող միջոցը

Table with 10 columns: No, Description, Date, and four sets of bid data for dates 19.07.07, 03.08.07, and 20.08.07.

Table with 10 columns: No, Description, and four sets of bid data for dates 04.09.07, 19.09.07, 04.10.07, and 19.10.07.

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. ապրիլի 12-ի թիվ 419-Ա որոշման, ՀՀ կառավարության առընթեր Պետական գույքի կառավարման վարչությունը անուղի հարցողի կողմից առաջարկված գնի վճարումից հետո մեկամսյա ժամկետում անուղի հարցողի հետ կնքում է առավելագույն ժամկետով, որում նախատեսվելով, որ անուղի հարցողը պարտավորվում է իր միջոցների հասկանալի վճարել գույքի արժեքի որոշման հետ կապված 18000 դրամ վճարը (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը), ինչպես նաև գույքին իրավունքների ղեկավարման գրանցման հետ կապված վճարներն ու տուրքերը:

վում է անկախ անուղի արդյունքներից և վերադարձվում: -անձնագիրը, իսկ իրավաբանական անձինք հիմնարկի փաստաթղթերի դասակարգմանը և լիազորությունները հաստատող փաստաթղթերը: Անուղին չեն կարող մասնակցել այն անձինք, որոնք վաճառվող (ոչ չկան) մասը չեն կարող ունենալ սեփականության իրավունք: Անուղի մասնակցների անձնագրի առկայությունը պարտադիր է: Անուղին կարող են ներկա գտնվել դիտորդներ՝ անուղի մասնակցի չհամարվող այն անձինք, ովքեր վճարել են մասի վճար՝ 3000 դրամ: Դիտորդի տուրքը վճարվում են մինչև անուղի սկսվելը: Անուղի մասնակցները վաճառվող (ոչ չեն) կարող են ծանոթանալ սույն ծանուցման հրապարակման մասին մինչև անուղի բացմանը նախորդ օրը ընկած ժամանակահատվածում՝ յուրաքանչյուր երկուսուկես ժամանակահատվածում, ժամը 9:00-ից մինչև 17:00 (բացառությամբ ժամը 13:00-ից մինչև 14:00), զանգահարելով 53-87-71, 53-04-44 հեռախոսահամարներով: Համաձայն ՀՀ արտադրանքի կառավարման նախարարության 2007թ. հունիսի 25-ի թիվ 08-1218 գրության ավտոմատ գնվում է 1. Երեւան, Անուղի 2-րդ նր. 10 հասցեում:

Անուղի վաճառվող անուղի հարցող համարված մասնակցը պարտավոր է հանձնարարագիր ստանալուց 30 րոպեի ընթացքում, վճարել իր առաջարկած գնի անվանումը 3 օրվա չափով գումար, որը սահմանված ժամկետում (10 օրվա ընթացքում) հետագա վճարումները կատարելու դեպքում նախաձեռնողի հետ միասին հավաքվելու է վճարման ենթակա գումարի մեջ, իսկ վճարումներից խուսափելու դեպքում չի վերադարձվում և սկսված մասնակցից զրկվում է անուղի մասնակցելու իրավունքը: Եթե անուղի հարցող համարված մասնակցը սահմանված ժամկետում (հանձնարարագիր ստանալուց 30 րոպեի ընթացքում) վճարում է իր առաջարկած գնի անվանումը 3 օրվա չափով գումար, ապա նա ծանուցվում է անուղի հարցող և ստորագրում է անուղի արդյունքների մասին արձանագրությունը: Անուղիում չհարցող մասնակցին, մուծված նախաձեռնված վերադարձվում է վերջինիս դիմելուց հետո եռօրյա ժամկետում: Գույք գնվում է 1.Երեւան, Բաղրամյան ուղղությամբ 19 հասցեում: Վաճառվող (ոչ չեն) ծանոթանալու համար զանգահարել Դ.Ղազարյանին՝ 588-577 հեռախոսահամարով: Անուղի կանոնակարգին ծանոթանալու (որը տրամադրվում է դիմումի առկայության դեպքում, մեկ օրվա ընթացքում, դասճանապարհով ծախսերը վճարելու դեպքում) և լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար կարող եմ դիմել 1.Երեւան, Դ.Անհաղթի 23/4-րդ հարկ/ հասցեով կամ զանգահարել անուղի հանձնարարողին՝ հեռախոս՝ 23-73-00, ինտերնետ՝ URL: //www.privatization.am: Հնարավոր փոփոխություններն ու լրացումները կհրատարակվեն այն ձևով, ինչպես կատարվել է անուղի մասին սույն հրապարակային ծանուցումը:

ՀՀ կառավարության առընթեր Պետական գույքի կառավարման վարչություն

ԱԶԳՆԵՐԴԻՐ

ՄԱՍՆԱԿԵՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԸՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԵՂԵԿԱՅՆՈՒՄ Է

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՃԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԸՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԴԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԱՃՈՒՐԴԻ, ՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՍԱՎՈՐՈՒՄ Է

2007 թ. 09.08. ՕԳՈՍՏՈՍԻ 30-ԻՆ, ԺԱՄԸ 14:00-ԻՆ, «ԱՃՈՒՐԴԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՀԱՍՅԵՆ՝ Զ.ԵՐԵՎԱՆ, Դ.ԱՆՅԱԳՐԹԻ 23/4-ՐԴ ՀԱՐԿՎԱԾ Է

ՎԱՏԱՆՈՒՄ Է

ՀՀ կառավարության 21.11.03թ. թիվ 1534-Ս որոշման (ուժարող Ղազանչիի կաթնահամալիրի (հասցեն՝ Շիրակի մարզ, գ.Ղազանչի) հաշվեկշիռում գտնվող գույքը՝

Table with 5 columns: N, Գույքի անվանումը, Մակերեսը (մ/մ), Գնահատված շուկայական արժեքը (ճեղքայալ ԱԱՀ), Զբաղեցրած հողատարածքի կադաստրային արժեքը (դրամ), Մեկնարկային գինը (ճեղքայալ ԱԱՀ-Ն) դրամ

Գնորդը պարտավոր է աճուրդի արձանագրությունը ստանալուց հետո օրենսդրությամբ սահմանված կարգով համադրաստիան հասկանալի կձևերի և անձանց գույքի զբաղեցրած հողատարածքի կադաստրային արժեքը (Ղազանչիի կաթնահամալիրի անձանց գույքի զբաղեցրած հողատարածքի 1/3 կադաստրային արժեքը կազմում է 144 դրամ):

աճուրդի բացմանը նախորդող օրը ընկած ժամանակահատվածը՝ յուրաքանչյուր երկու ժամ, չորեք ժամ կամ հինգ ժամ, ժամը 9:00-ից մինչև 17:00 (բացառությամբ ժամը 13:00-ից մինչև 14:00):

է ամենաբարձր վճարողի գին ունեցող լոսի վճարման ենթակա գումարի մեջ), իսկ վճարումներից խոստովանված գումարը չի վերադարձվում և սվայ մասնակիցը զրկվում է աճուրդի մասնակցելու իրավունքից, իսկ լոսի աճուրդը վերականգնվում է մեկնարկային գնից: Եթե աճուրդում հաղթող համարված մասնակիցը սահմանված ժամկետում (համեմատաբար սահմանափակ 30 րոպեի ընթացքում) վճարում է իր առաջարկած գնի արժեքը 3 և 5 անգամից ավելի գումար, ապա նա ճանաչվում է աճուրդի հաղթող և ստորագրում է աճուրդի արդյունքների մասին արձանագրությունը:

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԸՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԴԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԱՃՈՒՐԴԻ, ՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՍԱՎՈՐՈՒՄ Է Զ.ԵՐԵՎԱՆ, Դ.ԱՆՅԱԳՐԹԻ 23/4-ՐԴ ՀԱՐԿՎԱԾ Է

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. մայիսի 10-ի թիվ 628-Ն որոշման, «ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության աշխատակազմ» ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ օտարման ենթակա սրահայտային միջոցները

Table with 10 columns: Գույքի անվանումը, Թողարկման/Շահագործման տարի, Գույքի որոշման հետ կառուցված վճարը (ճեղքայալ ԱԱՀ /դրամ), Գնահատված արժեքը (08.02.07թ. դրությամբ /դրամ), 31.07.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ, 15.08.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ, 30.08.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ, 14.09.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ

Table with 10 columns: Գույքի անվանումը, 01.10.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ, 16.10.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ, 31.10.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ, 15.11.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ, 30.11.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ, 17.12.07թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ, Նախաձեռնված գին /դրամ

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. մայիսի 10-ի թիվ 628-Ն որոշման ՀՀ արտաքին գործերի նախարար աճուրդի հարցով կողմից առաջարկված գնի վճարումից հետո աճուրդի հարցով հետ մեկնադրա ժամկետում կնքում է առաջարկած գնի հետևանքով, դրանում նախատեսվում է իր օրենքների հաշվին վճարել գույքի արժեքի հետ կադաստրային վճարը (ճեղքայալ արժեքից ավելի) և օրենքով սահմանված վճարներ ու սուբսիդիները:

Աճուրդին չեն կարող մասնակցել այն անձինք, որոնք վաճառվող լոսի նկատմամբ չեն կարող ունենալ սեփականության իրավունք:

հաշվարկվում է վճարման ենթակա գումարի մեջ, իսկ վճարումներից խոստովանված գումարը չի վերադարձվում և սվայ մասնակիցը զրկվում է աճուրդի մասնակցելու իրավունքից: Եթե աճուրդում հաղթող համարված մասնակիցը սահմանված ժամկետում (համեմատաբար սահմանափակ 30 րոպեի ընթացքում) վճարում է իր առաջարկած գնի արժեքը 3 և 5 անգամից ավելի գումար, ապա նա ճանաչվում է աճուրդի հաղթող և ստորագրում է աճուրդի արդյունքների մասին արձանագրությունը:

ԱԶԳ-ՆԵՐՈՒԻ

«Հայաստան, իմ բարեկյան»

Խոսելով Ֆրանսիայում Հայաստանի սարվա շնորհից հաջողության մասին, անարդար կյանքի չհիշել անցյալում սեղի ունեցած հայ-ֆրանսիական մշակութային մեծ դրսեւորումների մասին: Դրանց շարժում, թերեւս ամենամեծն էլ կլինի «Հայ արվեստը Ուրարտից մինչև մեր օրերը» 1970-71 թթ. փառիզյան Լուվրում, ավելի ճիշտ՝ Լուվրի թաղանթում սեղակայված դեկորատիվ արվեստների թանգարանում անցկացրած ծավալուն ցուցահանդեսը:

Հայրս՝ Գեորգի Լիլյանը (1932-99) նոր էր նշանակվել Ֆրանսիայում ԽՍՀՄ դեսպանության առաջին ֆարստղար, եւ մեր ընտանիքի փառիզյան առաջին շաբաթներն էին, երբ օրերից մի օր հայրիկս առաջարկեց այցելել այդ ցուցահանդեսը: Երեխա էի, եւ շատ անյակներ են անցել այդ ժամանակներից, սակայն ցայսօր միեւնոյն անգամ մեջ թափանցել են տոնական վառ տրամադրությունները...

Իսկ Լուվրում նման ցուցահանդեսի գաղափարը հորս նախորդ՝ Մարտա Խարազյանին էր (1931-2006): Բնականաբար, այդ ժամանակներում նման միջոցառումը կարող էր անցկացվել միայն ԽՍՀՄ-Ֆրանսիա մշակութային համագործակցության շրջանակներում: Մեր զրույցների ժամանակ լուրս հարազանը հիշում էր, որ հայ արվեստի ցուցահանդեսի հարցը 1968 թվականի մարտին դարձել էր ԽՍՀՄ դեսպան Վալերիան Զորինի ու Ֆրանսիայի մշակույթի նախարար, անվանի գրող ու մշակութային Անդրե Մալրոյի զրույցի թեման:

Ուրարտի գանձերի ցուցահանդես: Նման բանի համար վաղորտ չայիս եմ իմ համաձայնությունը: Բացակայել է գեներալ ղը Գոյի հավասարիմ զինակիցը: Անդրայան բերել ոսկե իրեր. չգիտեմ ինչու, ֆրանսիացիներին շատ դուր են գալիս ինչ ոսկե զարդեր. սեստի, ինչ հաջողությամբ է անցնում թուփանհամոնի գանձերի ցուցահանդեսը:

Նախաձեռնությունը հավանության արժանացավ Հայաստանի այն ժամանակվա ղեկավար Անտոն Զոյինյանի կողմից:

Սույն տղերը գրելու նույնատիպ ուսումնասիրելով արխիվային նյութերը, լուրերից, որ սկզբում Փարիզի ցուցահանդեսը նախատեսվում էր 1969 թվականի չորրորդ եռամսյակի համար, սակայն հետո «խորհրդա-ֆրանսիական միջկառավարական համաձայնության արդյունքում» այն տեղափոխվեց 1970 թ. չորրորդ եռամսյակ եւ հանդիսավոր դարձանքներում բացվեց 1970 թ. հոկտեմբերի 16-ին ու տեւեց մինչեւ հաջորդ սարվա հունվարի 11-ը:

Այդ միջոցառումը, հիմա, բացառիկ էր, քանի որ ճեղքեց ժամանակի գաղափարային սակայն հակամարտության արգելները, փաստորեն նախորդեց միջազգային լարվածության նշանակալի թուլացմանը, որի առաջնություն էին խորհրդային Միությունն ու Ֆրանսիան: ԽՍՀՄ եւ Ֆրանսիայի կառավարությունների բարձր հովանավորությամբ անցկացված փառիզյան ցուցահանդեսի յուրահիմ խորհրդանիշն էր Չվարթնոցի խոյախանդակի արձիվներից մեկը, որով եւ սկսվում էր ցուցադրությունը: Թանգարանի մեծ ցուցասրահը ցուցադրանքով բաժանված էր երկու մասի, որ աչ հասկանում ներկայացված էր հայ մշակույթի նախախոսքնական շրջանը: Այստեղ ներկայացված էին հնագիտական իրեր, արձիվներ, ամանեղեն, սափորներ եւ այլն: Սույն բաժնի մաս էր կազմում ուրարտական շրջանը՝ ոսկե եւ բրոնզե իրերով ու դասամուսնային արձանիկներով, Երեւանի ֆաղափամոցի հիմնադրման մասին սեղագիր արձանագրությամբ, Երեւանում ու Թեյեբրախիի մանրակերտերով եւ, վերջապես, Լճաբնի ղեղանների ժամանակ հայտնաբերված երկանիվ սայլով:

Չվարթնոցի մի ֆանի հոյակապ խոյախանդակները, ճամարի երեք բարձրությամբ մանրակերտ, Գեորգի վանի մանրակերտը, միջնադարյան երեք խաչաքերը, կոթող-հուշարձանների շատնյակ գունավոր լուսանկարներն ու առանձին արվեստի ցուցափեղկերում գեղեցկված մեր մանրանկարչության գոհարները կազմում էին ցուցահանդեսի հաջորդ բաժնի:

Թանգարանի կենտրոնական ցուցասրահը երկուսն էին շուրջ 15 համեմատաբար փոքր ցուցասրահներ, որոնք այցելուին հաջորդաբար ծանոթացնում էին հայ արվեստին՝ ու միջնադարից մինչեւ 20-րդ դարը: Այստեղ կարելի էր տեսնել Սեանի վանի ֆանդակազարդ դուռը (15-րդ դար), Սուրբ մյուսոնի բրոնզե կաթսան (13-րդ դար), միջնադարի լուսահիմ գրակալներն ու արվեստի այլ նմուշներ: Առաջ գալիս էին եկեղեցական սյուժեներով արված մեծադիր դասկերներ, դրանց հաջորդում էին ազգային սարագներ (Չանգեզուր, Վան, Երզրում, Երեւան, Չեյթուն եւ

այլն), ժողովրդական արվեստը՝ կարմեներ, գորգեր, ասեղնագործություն, ոսկեչախան, իրեր: 19-րդ դարը սկսվում էր Հակոբ Հովհաննիսյանի հինգ դիմանկարներով, Հովհաննիսյանի Այվազովսկու «Արարատ» կսավով եւ ավարտվում Վարդգես Սուրենյանցի դասական կոմպոզիցիաներով:

Առանձին սահ նվիրված էր ֆաղափամայր Երեւանի ժամանակակից ճարտարապետությանը: Այնուհետեւ գալիս էր խորհրդային կերպարների բաժինը՝ Մարտին Սարյան, Հովհաննիսյան Կոչոյան, Երվանդ Զոյար եւ շատ ուրիշներ, ինչպես նաեւ այն ժամանակվա երիտասարդ արվեստագետների գործերը: Այստեղ մեջբերեմ արխիվում դասադասվող մի փաստաթուղթ, որ թվարկվում են ցուցահանդեսի կազմակերպման հետ կապված հարցերը: Մինչս Ավետիսյան անվան կողմից ինձ անհայտ մնացած հեղինակն ավելացրել է. «Այս նկարիչը շատ դուր կգա փառիզյան այցելուներին. հարկավոր է ավելացնել եւս մեկ կսավ, որմեսգի ներկայացված լինի գոնե երկու ժամ»:

Ցուցահանդեսի կազմակերպման համար կառավարության որոշումը ստեղծվել էր կազմակերպիչ Հայկական ԽՍՀ նախարարներ:

ՏԻՐԱՆ ԱՆՈՅԱՆ

Փարիզ, Լուվր 1970

րի խորհրդի նախագահի առաջին տեղակալ, խոսող մեծական գործիչ ու մշակութային Սուրեն Մովսեսյանի գլխավորությամբ: Ցուցահանդեսը սրանադրել էին Մաքսոցյան մասեմադարանը, Հայաստանի դասնության ղեկավար թանգարանը, Հայաստանի ղեկավար դասնության ղեկավար, Մարտին Սարյանի տուն-թանգարանը, Երեւանի ժողովրդական արվեստի ղեկավար թանգարանը: Հայ արվեստի գլուխգործոցներ սարվեցին Էջմիածնից, Չվարթնոցից, հանրապետության սարքեր շրջաններից ու սփյուռքից, նույնիսկ Լեւոնգորաի Երմիսաքից:

Փարիզ հասնելու համար ցուցահանդեսի ցուցահանդեսները Երեւանից գնացնով տեղափոխվեցին Ռիգա, այնուհետեւ՝ ծովով Ֆրանսիայի հյուսիսում գտնվող Հավր նավահանգիստ, ապա՝ չորս հսկայական բեռնատարներով մինչեւ Փարիզ: Ողջ ցուցադրանքի աղա-հովազական գունարը կազմում էր 5,96 մլն արարտության ղուրթի՝ աղա-հովազական վկայականը դասադասվում է ազգային արխիվում:

«Կարելի է ասել, որ Փարիզի կենտրոնում արդյուն էր մի փոքր Հայաստան, այնտեղ շուրջ էր մեր դասնությունը, մեր մշակույթի ու գիտն, եւ ցուցահանդեսի յուրաքանչյուր այցելու հարողայակից էր դառնում իր համար դեռեւս անծանոթ նախորդ փոքր երկրի մեծ դասնությանը՝ նրա հեռավոր անցյալից մինչեւ լուսավոր ներկան»,- հիշում է Հայկական ԽՍՀ մշակույթի 1967-72 թթ. նախարար Կամո Ուղումյանը: (Ի դեպ, այս սարվա դեկտեմբերի վերջին լրանում է այդ արժանավոր գործիչ ծննդյան 80-ամյակը):

«Առաջին անգամ հայ ժողովրդի դասնության մեջ մեր մշակույթը դուրս եկավ համաշխարհային աստղագետ»,- ասում է Կ. Ուղումյանը, որին վիճակվել էր Հայաստանի կառավարության անունից բացել այդ դասնական ցուցահանդեսը: Մեծաթիվ հյուրերի մեջ էին Ֆրանսիայի մշակույթի նշանավոր գործիչներ, հասարակայնության ներկայացուցիչներ:

Ինչպես գրում է Փարիզում ՏԱՍՍ լրատվական գործակալության թղթակից Օլեգ Կարասյովը, «դեռի կենտրոնական ցուցասրահի սանող մարմարե լայն ասիճանների երկայնով շարվել էր Ֆրանսիայի հանրապետական գլխավորային ղեկավարները: Գլխավորայինների սեւակարմիր համազգեստը, նրանց փայլուն սաղավարները եւ մերկացված թերթը ստեղծում էին հանդիսավոր մթնոլորտ, ընգծում իրադարձության տոնականությունը»:

Բացվող ցուցահանդեսը ֆրանսիացիներին հնարավորություն կսա ծանոթանալու այն գեղարվեստական արժեքներին, որոնք ստեղծվել են հայ ժողովրդի բազմադարյա դասնության ընթացքում, կօգնի ճանաչել ու հասկանալ նրան,- ըստ ՏԱՍՍ-ի, իր խոսքում ասաց Կ. Ուղումյանը,- դա առավել եւս կարեւոր է, քանի որ ներկա ժամանակներում գտնվում են երկրներ, որոնք անվայելիչ փորձեր են անում իրենց վերագրելու հայ ժողովրդի ստեղծագոր-

Հանդիսավոր դասնությունից հետո հյուրերը դիտեցին ցուցադրությունը, որը նրանց ֆրանսերեն ներկայացրեց ցուցահանդեսի գլխավոր կոմիտար, Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի փոխնախագահ, ակադեմիկոս Աբգար Հովհաննիսյանը: «Ցուցահանդեսի այցելուների առջեւ կհանդիսավոր ժողովրդի երեւակայությունը, միտն ու հոգին»,- այսուհետի խոսքերով է եզրափակվում ՏԱՍՍ-ի թղթակցությունը:

Հավելեմ, որ ցուցահանդեսի բացմանը Փարիզ գործուղված հանրապետության դասնական կազմում էին 744 կենտրոնի մշակույթի բաժնի վարիչ Կիմ Պողոսյանը, Հայաստանի դասնության ղեկավար թանգարանի տնօրեն Մուրա Հասարթյանը, ղեկավար դասնական տնօրեն Էդվարդ Խաթեբյանը, դասնական Գրիգոր (Գրիգ) Տեր-Գրիգորյանը: Իսկ ցուցահանդեսի անցկացման ողջ շրջանում Փարիզում էր ցուցադրության տնօրեն, հանրապետության նախարարների խորհրդի աշխատակազմի մշակույթի բաժնի վարիչ Արամայիս Սարգսյանը (1920-2004): Իրեն ցուցահանդեսի փորձագետներ Ֆրանսիայի մայրաքաղաք էին մեկնել թանգարանային եւ մշակույթի ոլորտի նշանավոր աշխատողներ Ալեքսանդր Տեր-Գաբրիելյանը, Բաբկեն Զումասյանը, Լավրենտի Բարսեղյանը, Շահեն Խաչատրյանը, Կոստանդին Հովհաննիսյանը, ու-

րիցներ: Հայ արվեստի ցուցահանդեսը շատ մեծ հաջողություն ունեցավ: Դրանում համոզվելու համար բավական է ընթերցել խոսադասանքը ֆրանսիական մամուլի արձագանքները, որոնք գտնվում են հոստոնների մեջ:

«Հայկական արվեստի ցուցահանդեսը մի յուրատեսակ համաշխարհային թեմա է, որովհետեւ ժողովրդի հեռավոր անցյալից մեզ հասած արվեստի գործերը դեռ երբեք չեն ցուցադրվել խորհրդային Հայաստանի սահմաններից դուրս»,- գրել է հեղինակավոր «Ֆրանս-տար»:- «Այս ցուցահանդեսը վկայում է այնուհետ մի մշակույթի գոյության մասին, որի որոշ կողմեր հայտնի են, բայց որն Արեւմուտքում աղոթող մարդկանց դեռ երբեք չի ներկայացվել ամբողջությամբ»,- փաստում էր «Նովել լիտերերը»:

«Հայաստանը, երեք հազարամյա դասնություն ունեցող այդ հին երկիրը, այնքան ողբերգություններ է ապրել, որ մի մեծ հրաշք էր հարկավոր, որմեսգի նրա արվեստը հասնեւ մինչեւ մեր օրերը»,- գրում էր «Ֆիգարո»:- Այդ արվեստը, որի մասին շատ էր քան է հայտնի, մեր առջեւ հանդես 900 ցուցահանդեսների տեսով, որոնք դեռ երբեք իրենց թանգարանների դասնական դուրս չեն եկել: Այդ ցուցադրության միջոցով, որոնք մեզին դիտում են հուզմունքով եւ հետաքրքրությամբ, դիտարկում են այդ երկրի ողջ դասնությունը... Հասարակականություն, ներություն, մարդկային ջերմություն՝ ահա հայ ժողովրդին բնորոշ գծերը, որի արվեստը նրա գոյության լավագույն երախիւն է»:-

«Հայաստան, իմ բարեկյան»

Ֆրանսիայում անցկացվող Հայաստանի սարվա քաղաքականություն մեծ սեղ ունեն նրա մասնությունն ու մշակույթը: Ըստ այդմ լայնորեն լուսարձակվում են հայկական իհն արվեստները, բազմաթիվ ցուցահանդեսներ են կազմակերպվում ամբողջ երկրում: Որոշեց ժամանակը, ինչ կասեի հայկական արվեստի յուրօրինակության եւ սասանիմը դարերի ընթացում դրա զարգացման մասին:

- Նախ՝ հայկական արվեստի յուրօրինակության մասին: Ունամ ենթադրում էին, թե դա լոկ բյուզանդական արվեստի կամ նույնիսկ Արեւելյի քրիստոնեական արվեստի մի ճյուղն է, բացառապես կրոնական բնույթի արվեստ, որի մասնաբաժնական կառույցները, օրինակ, մեծեմնում են Արեւմուտում հայտնի ունական ոճին... Այդ, այդ սեսական ոլորումն անմիջապես չհամար է Հայաստան այցելելու կամ հայկական իրերը զննելու դեղում: Դրանցում հայտնաբերում ենի ոճական եւ նյութական անվիճելի իմնօրինակություն: Եթե փորձեն վերլուծել այդ յուրօրինակության մասնաբաժները, ապա, իմ կարծիքով, դա կաղված է առաջին հերթին Հայաստանի աշխարհագրական դիրքի հետ: Դա Փոխ Ասիայից արեւել ընկած բարձրեղծային երկիր է եւ, բնականաբար, արվեստի գլխավոր արահայտամիջոցը կարն է, լինի սեւ եւ կոճ բազալս թե բազմազույն ու անզուգական երանգներով թեթեւ տուֆ: Այս իրավիճակն ունի սարօրինակ արդյունքներ: Բնական դասնեներով դասակարգված Հայաստանն ստեղծել է ավանդույթներ, որոնք զոյաբեել են դարեր ատումակ: Միեւնույն ժամանակ, զանվելով Բաղրամյանի յայնուրեւում, Հայաստանը կրել է Բյուզանդիայի, ինչպես նաեւ Պարսկաստանի, Ասորիի, նույնիսկ Եվրոպայի եւ վերջապես Հռոմի Արեւելյի ազդեցությունը: Ահա թե ինչն է ընկալվում առաջին հայացքից: Խորհրդանշականից դարձվող երկրորդ կետն այն է, որ գործ ունեն գուտ, չափած-ձեւած արվեստի հետ, որը երբեք չի առնձնանում սրբազանից:

էլ այլարանության չէ. դա նաեւ է, որը մեծ է առաջացնի որոնման, հաջողական ուսումնասիրությունների ատում: Հասկանալի արվեստի հետ է, երբ հենվում են ժամանակն արքայությունների եւ ոչ թե արվեստի գործերի վրա: Այսօր, վանական Մաւսնցի կողմից 405 թ. հայկական այրուքների ստեղծումը Բաղրամյան եւ մշակութային կարեւոր հետազոտությունների հանգեցրած ժամանակն փաստ է, բայց սարգությունն այն ներկայացնում է որոշեց մի ճամարիս ասվածաբանություն, իսկ գրերի հեղինակը Մովսեսից ավելի բարձր է դասվում...

Իրադարձությունները մեծաֆիզիկական ընթացք են ստանում: Որտեղից է գալիս խորհրդանշանների նկատմամբ այդ հավակնությունը: Զմոռանամ, որ 4-րդ դարում թագավորի կամով հաստատված հայկական քրիստոնեությունը սարսափեց մի ատս հին Բաղրամյանության վրա, որի նյութական դրսեւորումները դժվարությամբ են վերականգնում, Բանգի հայկական նախաքրիստոնեական բոլոր հուշարձաններն արվելուցին Տրդատ արայի օրով 4-րդ դարում: Բայց միեւնույն ժամանակ հեթանոսական դիցարանությունը զոյաբեում էր բանավոր լեզուից: Օրինակ, «Սասունցի Դավիթ» դյուցազնավեպը դարուական է հին առասույններ, որոնք ծանոթ են նաեւ հայոց ժամանակային Մովսես Խորենացուն:

Կարելի է հիշատակել նաեւ հայոց թագավորության դավանափոխության մասին դասնող Ս. Գրիգոր Լուսավորչին: Բացահայտվում է հավասարիների մի աշխարհ, որտեղ լույսը Բարու, իսկ խավարը Չարի մարմնավորումն է: Տրդատ արայն Հայաստանը քրիստոնեացնելու ելած Գրիգորին նետում է օծերով լի փոսի մեջ: Այդ օծերը մարմնավորում են խավարը, լեռները քաղաքացու մեծ «ամառաբանները»: Հենց որ սուրբը հայտնվում է, օծերն անհետանում են, խավարը կորչում է, Բանգի նա Լուսավորչի է: Գրականության մեջ առկա այդ սինվոլիկական կառավարում է նաեւ հոգեւոր մասնաբաժնությունը:

- Ի՞նչ ձեւով:

Դրվագներ «Արեւազան Հայաստան» Լուսիի ցուցադրությունից:

Արվեստի սասանիմը դար

Հարցազույց նեանավոր դասնաբան, հայագետ, Փարիզի հին ձեռագրերի ու գրականության ազգային ակադեմիայի անդամ Ժան-Պիեռ Մահեի հետ՝ քրիստոնեության զարգացմանը սերտորեն կաղված հայկական արվեստի ատւրջը

Ժան-Պիեռ Մահե

- Արդյո՞ ուզում եմ ասել, որ նա չի դրսուտվում այնպիսի հորդաբույն ձեւով, ինչպիսին հարեւան Վրաստանի արվեստն է:

- Ընդհանուր առմամբ դա անմիջ առաջ չափազանց կոնցեմտուալ արվեստ է: Արվեստի գործի միջոցով փոխանցվում է որեւէ սեսանելի գաղափար, բայց՝ բնակ ոչ ամբողջապես: Մասնաբաժնական մեջ վերցրել, օրինակ, եկեղեցիների ձեւը: Այն, իհարկե, խաչածեւ է, բայց ավելի համարն օրեզված է, Բան ազա: Այլ կերպ ասած, դրսից մեծ մասամբ երեւում է միայն մի Բանակցում: Ահա հայ մասնաբաժնի իղեպառ. կասարայ խաչ՝ ներգծված Բանակցում կամ ուղղանկյան մեջ, որի արտաին ձավարը ասավելագույն կհակարդվեր ներին ձավային: Գրեթե քաղաքից նրորեն անցում է կասարվում Բանակցում սարածի: Այդ ատումն հասկարեն սեսանելի է եկեղեցի մանող այցելուին. հայացքը բարձարցնելով՝ նա նկատում է կիսականառածեւ հեռասյուններ, ուրանկյունը, թմբուկը եւ կամարը: Եթե նա դրսում է, ապա դեմ է սովորի վերձանել խաչի թեւերի սեղադրությունը՝ սեսնելով ձակասամասի հասված նիստերով խորերը:

- Ենթադրայի նկատմամբ այդ հավակնությունը արմատավորված է արդյո՞ հայկական մշակույթի մեջ:

- Կարծում եմ, այդ: Համենայն դեպս, ենթադրայի դերը ատս մեծ է, Բանի որ մեստիս խորհրդանշական մասնություն կա հայ արվեստագետի արարներում: Եվ խորհրդանշան

- Հայերը քրիստոնեությունն անվանում են «լուս-հավաս»: Եկեղեցին ուղղված է դեղի արեւել, որտեղից եմվում է լույսը: Նրա ամբողջ ձիսակարգը կոնկրետացնում է դասարագի ուսուցանած կրոնական ուղին: Եկեղեցու կառուցվածից ետամաս է. նախ Բանակցում մեծ նախատահին է՝ գալիքը, ապա՝ բուն եկեղեցին իր գրեթեով եւ վերջապես՝ վարագույրով բաժանված բեմի ամբիոնը: Մասնաբաժնական այդ երեք բաղադրիչները համեմատվում են Նոյան սարայի երեք սախակամանների հետ. ներեւում՝ չորհրդանշաններ, մեջեղում՝ մարդիկ, վերեւում՝ թռչուններ: Եկեղեցու միջով հավասացյալների ընթացքը ոչ միայն հորիզոնական է, այլեւ ուղղահայաց: Բեմին եւ նրա անհամարայի գաղսնիլին մոտեմալով՝ նրանի հեռանում են գալիքի՝ մարդուն չորհրդանշաններին հավասարեցնող մեղերի խոսուկանություն սեղից: Մի Բանի ասիման բարձրանալով՝ մեմում են եկեղեցի, որտեղ թռչունների ուղիս երկնի հրեւակների հետ կաղված սուրբ հաց՝ Եսխար էն սասնում: Հավասի մեկ ուրիշ կողմ հիմն է ծանոյում նաեւ ձակասամասի Բանակցագրորի համար: Մարիամ Ասվածածնից եւ Հովհաննե-Մկրչից սան դասուհանների հովանավորությունը հայցող ժողովրդի երեկույան աղոթների նմանությամբ, եկեղեցու դասուհանները գարդարվում են խաղողի ողկույզներով եւ նոնեով: Անմասնության այդ խորհրդանշանները մեծագույն արվեստով ներկայացված ձիսական խաղողի ուրբ եւ հին Մեքնավոր Արեւելի նոներ ունեն կանխարգելիչ գործառույթ: Սակայն եկեղեցու գլխավոր «կայր» հանդիսացող գիրը նույնպես լիցավորված է խորհրդանշական մասնաղաններով:

- Գիրն առասուրեն գարդարված է, մինչդեռ հայկական եկեղեցիները մեկ են, ինչը դիտողներին համարն ատիություն մեջ է գզում:

- Մինչեւ 7-րդ դարի վերջն ընդգրկող հին ժամանակաշրջանում եկեղեցիները գունազարդված էին: Զավո՞ր, ինչ ունանկարներ են դասուհանել, այն էլ՝ ատս վաս վիճակում, ինչպես Լմբասավանի եկեղեցում մնացած Եզեկիելի սեսիլի դասկերը կամ Բայիելի եկեղեցու Քրիստոսը (մոտ 660 թ.)՝ քաղաքացիական փառի լուսարայով: Դա սվյալ գարդարանի հին վկայություններից մեկն է: Ունամ ենթադրել են, թե նախադաս եղել է Բուդային փառաբանող մի գարդանարի փոխառություն, որն այստեղ է հասել Ասորիի քրիստոնեների միջոցով: 8-րդ դարից սկսած նկարներ այլեւ չկան ոչ դասերին, ոչ էլ գրեթեներին: Նույն ոգով արվող ձակասամասի անդամույն ու գեղեցիկ Բանակցագրորը սարսվում են միայն 13-րդ դարից, վրացական ազդեցության սակ: Վաճա լի կղզիներից մեկի վրա գտնվող Աղթամարի նեանավոր եկեղեցին (10-րդ դ.) ներսից նկարագրված է եւ դրսից Բանակցագրված. դա բացառություն է, որը բացարկում է բյուզանդական ուղղափառության նկատմամբ դրա մասնաբաժնի բացահայտ հետաքրքրությամբ:

- Հայերը մասնակցել են արդյո՞ դասկերմասնությունը:

- Առկա եւ Բյուզանդիայից ներմուծված դասկերմասնության վեճ: Ժամանակագիրները մեզ բացատրում են, որ դասկերները ոչնչացնողները խոսորեն դասկել են Հայաստանայց անախելական եկեղեցու հովվադեսի՝ կաթողիկոսի կողմից: Այս դասնությունն այնտեղ էլ համոզիչ չէ: Իրականում արձանագրում են, որ 726 թ. սկսած Հովհաննե Օծնեցի կաթողիկոսը դասկերացությունը փոխարինում է մյուսնով օծված սրբազան խաչերի դասանումով, որոնք կարելի է համարել եւ երկրագել ինչպես հույներն են երկրագում արդեն արգելված սրբադասկերները: Այդ կաթողիկոսը սահմանում է հայ եկեղեցու դոզման. Քրիստոսի մարմինը անմասի եւ անկոնցելի է դարձել ինչը միայն Ասվածորդու մարմնավորման փաստի ատիություն: Դրանից կարելի է եզրակացնել (թեեւ դա որեւէ սեղում հասկարեն դարձարանված չէ), որ նամ մարմինը դավար է դասկերել: Համենայն դեպս ասվածաբանական այդ դրույթի ընդունումից անմիջապես հետո ունանկարչությունը դատում է անհնար եւ դասարկվում է գրեթե, որտեղ սեստի լրացման դեր է

կասարում: Այն, ինչ սեսսն ատում է բառերով, մանրանկարն ատում է գույներով: Երբ ունանկարներից գուրկ հայկական եկեղեցում են, անհնար է սխալվել եւ կարել, թե վրացական կամ բյուզանդական եկեղեցում են:

- Ունամ գիրը փոխարինել է ունանկարներին:

- Դասկերագար; Ավեսարանը ձիսական գործի է, աշխարհի եւ փրկության դասնության փորագրված մոդել: Անեւակալ Քրիստոսուր, անեւակար Փրկիչը գրեթեից իջել է գրի կազմի երեսը գեղեցնելու համար, որտեղ բազմում է Գահին՝ քաղաքացիական արվեստից Գիրը բացելիս հայտնաբերում ենի կանոնի 10 աղյուսակները, որոնք թույլ են սալիս գտնել Ավեսարանների գուգահեռ հասվածները: Բայց դրանի փոխակերպել են երկնականների՝ արաչագործությունից ի վեր մեզ Ասծուց բաժանող 10 երկիմներին եւ 10 դարաքաններին: Դրանցում հրեւակներ եւ հիստանչ թռչուններ են աղյուս անսահման երեւակայությամբ դասկերված գարդանախերի մեջ: Հետ անցնում ենի Ասվածորդու մարմնավորմանը՝ 12 մեծ տների քաղաքացիական, որոնք նեանավորում են Քրիստոսի կյանի փուլերը: Վերջապես, յուրաքանչյուր Ավեսարանի սեսսին նախորդում է հեղինակի դիմանկարը: Հին ավանդույթի համաձայն, 4 ավեսարանիցներից յուրաքանչյուրը դասկերված է աշխարհի կողմերից մեկի ուղղությամբ, որտեղից սարածի Ավեսարանը: Հետագայում նրան դատում են հուգագիրներ, որոնք գում են իրենց գրակալի մոտ նասած: Սրբազան սեսսին հաջորդում է հիշատակարանը, որը բազմամայն դասնություն է գրի ստեղծման եւ դրան հաջորդած դեղերի, դեզերումների մասին, որոնք երբեմն հասնում են մինչեւ 1915 թ. ցեղասպանությունը. «Եւ՝ Սահակ, այս գանձը ձեռք բերելի եկեղեցու ուղիների համար...», եւ՝ Հակոբս, այն վերականգնել են, գերությունից փրկել, կազմել, որել Սուրբ Ասվածածնի դոան մոտ...»: Այսպիսով, գիրը մեստիս վերականգնող արվեստի գործ է, որը մեծապես մասնակցում է բնակավայրի կյանին:

«Հայաստան, իմ բարեկյան»

Փարիզ, Լուվր 1970

ՌԻՆ Ե ՎԵՐՆԱԿՆԵՐԸ

Յալով, աշխարհում դասական կերպարան մոտ 30 հազար ձեռագրեր կազմում են 5-րդ դարից զարգանալով մասյանների շարքում մասը: Այդ հասանք 4 ամենահին մանրանկարները դասկանում են 7-րդ դարին: Դրանք սխեմայի են, բայց ինքնուրույնաբար չեն կարող ունենալ կազմել: Ամենահարուստները Կիրիլիայի 13-րդ դարի ձեռագիր մասյանների մանրանկարներ են, որոնք կերպարան

ի թեման է, որը կառավար է դիցաբանության հետ: Ամենամեծ երբեմն շատ է լինում, եւ հանկարծ բարձրանում է սաստիկ ֆանի, որն իր ճանաչողական սրբույն-սանուն է ամեն ինչ: Այդ փորձիկը բացարձակ դասկերպում ասում են, թե «վիճառ են ֆանի»:

Աղթամարի Սբ. Կառլոսի եկեղեցին (X դ.):

Մեծ հիշատակ է նաև անցալի բազմազան ծխական կտրուները եւ մանավանդ բեմի վարագույրը, որը հաճախ ասեղնագործվում է կանխարգելիչ թեմաներով. Ս. Գեորգը խոցում է վիճառին, ծիպում Ս. Սարգիսը հեծ սանում է որդուն՝ Մարտիրոսին: Որոշ վարագույրներ ներկայացնում են փոստոնեական աշխարհի առաջին տաճար կտրուները. Զնդկասանի արիեսավորներից Նոր Զուգայի հայերի փոխ առած սեխնիկան անհրաժեշտ դարձրեց 17-րդ դարից կալվածադատ փայտի փորագրության արվեստի զարգացումը:

Ունե՞լ այնպիսի տղավորություն, թե այսօր գոյատևում է զուտ հայկական որեւէ արվեստ:

Զարերի երկիր լինելը հիմն չի ասվում ղեկու, թե Հայաստանի արվեստը միաձուլվել է կամ նույնիսկ ֆարացած: Այդ արվեստը սրբազանի հետ իր կառուցվածքը է միայն 19-րդ դարում: Այդ ժամանակ էր, որ նա դարձավ ինքնուրույն:

Ե ԵՂԻԳ

Նույն էր թերթը:

«Այժմ, երբ արդեն ամեն ինչ դիտել են, հայկական արվեստը, որը գործնականորեն անձանք էր Արեւմուտքում, ամենամեծ հետաքրքրություն է առաջացնում», - հիանում էր «Եւրո-րես» ամսագիրը:

Ըստ Պասկառեյի «Մոնդի», «Հայ արվեստը հրաշք է բնական. հայ ժողովուրդը կարողացել է ոչ միայն կամրջել Արեւմուտքն ու իրն Ասիայի արվեստները, այլև գտնել այն հիմնահարցերի իմաստակա լուծումները, որոնք վաղուց համար տառադրաբան ընդունում էր կասարել հոսման կան արվեստը»:

Նույն միջոց զարգացնում էր ցուցահանդեսի կազմակերպչներից մեկը՝ արեւելյան արվեստների փարիզյան թանգարանների սնորհ Վադիմ Ելիսեեը (մոսկովացի հայտնի վաճառական Ելիսեեյի թոռն է. հիշենք Տիբեռլոյ փողոցում գտնվող Ելիսեեյի համահայտ խանութը, որը հենց այդպիսի էլ անվանում էին նույնիսկ խորհրդային տարիներին):

«Հաճախակի նկարագրված կամ հիշատակված, սակայն լայնորեն չճանաչված մի ուրույն արվեստի ղեկավարող վրացացի անգամ կազմակերպող այս ցուցահանդեսը, - գրել է հեղինակավոր արվեստագետը: - Դարեր սեռած օտարերկրյա սիրալի-

Թյան մեջ:

«Այսօր կարելի է ասել, որ «Հայ արվեստը Ուրարտուից մինչև մեր օրերը» ցուցահանդեսը հայ մշակույթի դասնություն մեջ կմտնի որոշու նրա վառ, սխեմայի էջերից մեկը, - գրում էր Գ. Լիլյոյանը: - Ցուցահանդեսն այցելելը ավելի քան 30 հազար մարդ, միթե ցուցահանդեսի ունեցած մեծ հաջողությունն փայլուն հաստատումը չէ: Փարիզի բազմաթիվ բազմությունը երկար կանգ էր առնում հայ ժողովրդի տառադրանքների ու վեճի, ուրախության ու ցնծության այդ հավերժական վկաների առջև...»

Ցուցահանդեսի համբավը հասել էր մինչև հարևան Շվեյցարիան, ու «Նացիոնալ ցայտունգ» թերթն այն անվանել էր «Փարիզյան գեղարվեստական սեզոնի գագաթնակետը»:

Ինչպես վկայում է հայրս, հայկական ցուցահանդեսում եղան Փարիզի ու արվարձանների բոլոր գեղարվեստական դպրոցների ու ստանդարտների ազդեցությունը, արվեստագիտություն ու դասնություն ուսումնասիրող ուսանողները:

«Ցուցահանդեսը մեծ տոն էր, հոյակապ մեծ տախ էր ֆրանսիական համայնքի, առասարակ ողջ սփյուռքի մեր հայրենակիցների համար: Նրանք ընթանիմունով, համայնքի, հայրենակցական ու այլ ամբողջական կազմ-»

Բնությունը՝ արվեստների դպրոցների դպրոց

... Մեր ժամանակներում ժողովուրդներն արվեստի միջոցով ավելի ու ավելի են մեծեցնում, ճանաչում իրար ու տարբերում սիրով միմյանց նկատմամբ: Այդ երեսույթը 20-րդ դարի մեծ հաղթանակներից մեկն է:

Այսօր դասնության մեջ առաջին անգամ, Փարիզում՝ արվեստների դպրոցում, կազմակերպվում է հայ արվեստի ցուցահանդես: Այդ ցուցահանդեսը մեծ ուրախություն է, եւ, միաժամանակ, մեծ փորձություն է հայ ժողովրդի համար: Ցուցահանդեսը ներկայացնում է հայ մշակույթի դասնությունը հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը: Սակայն, ընդհանուր առմամբ, դժվար է այս ցուցահանդեսով դասել հայ արվեստի մասին, բայց մասնիկի մեջ էլ կարելի է տեսնել ամբողջի էությունը:

Իր կյանքի ուղին հայ ժողովուրդը հաղթահարել է անսահման սիրո ու անսասան հավատի եւ իր բնության շնորհիվ: Նա միաշնորհ էր իր բնության հետ: Եվ հենց բնության հետ մարդ արարչի միասնության մեջ է հարկավոր որոնել հայ արվեստը՝ հասկանալու նրա աշխարհիկ ու լուսավոր բնույթը ընկալելու բանալին:

Արվեստների դպրոցների դպրոցը բնությունն է: Եվ ես չեմ կասկածում, որ հոգեւոր մշակույթի իր վառ արտահայտված դպրոցն ունեցող ֆրանսիացի ժողովրդին ավելի մոտ կդառնա Հայաստանի արվեստը:

ՍԱՐԳՍԻ ՍԱՐԳՍ

1970 թ.-ի Փարիզի ցուցահանդեսի համագործակցի՝ կասալոզի ներածականից

Հայաստանում

են կիրակյան շաբա գեղեցիկ մազադաթների վրա, ոսկեխառն, ուսուցիչ ներկերով: Հայտնի են շաբա յուրօրինակ արվեստագետ Թորոս Ռոսլինի նկարազարդած 7 զրեբ, որի մեակած սիմվոլիկ նկարչական ոճը արտահայտիչ է եւ դրամատիկ: Տեսքը եւ դասկերպը միավորվում են միեւնոյն հորինվածքի մեջ, որը գեղանկարչական է եւ միաժամանակ գեղանկարչական: Ամբողջական էջի նկարազարդմանը գումարում են լուսանց-վազարդերը, որոնք կամայականաբար կամ են մասյանների սյունները: Էլ չենք խոսում հայկական զարդանշանների մասին, որոնք միջով ընկալվել են որոշ սրբազան սեփական գեղագիտական արտահայտություններ:

Վերադառնա՞նք հուլաներին: Պասկերների վերացումը ճանաչողական հարթեց արդյո՞ք արվեստի այլ արտահայտչամիջոցների համար:

6-7-րդ դարերում կրոնական հուլաներն ունեն ֆառանկյուն սյուների ձեւ, որոնք դարձնակում են ֆանդակադասեր. վարագի գլխով Տրդատ բազավորը լսում է Ս. Գրիգորի ֆարգը, հրեւականները թեւերով դասարարում են Սարգիսը մասկա-ձեռնին, Դանիելն առյուծների փոստում է եւ այլն: 9-րդ դարից սկսած հայտնվում են միանգամայն ուրիշ ոճի խաչաքարեր: Դրանք մեկ տոնա կամ ավելի կլիո ունեցող խաչակիր ֆարակոթողներ են, որոնք ներկայացնում են իրենց դասկերպությունները համար նախասեւված անխոս աղոթքներ, հովանավորման խնդրանքներ: Դրանցում ներկայացվող խաչը ավելի շատ նախ է, ֆան խաչելության դասկեր. դա փրկության խորհրդանշան է, որն արտահայտում է որոշակի մտադրություններ: Այս արվեստը իր բարձրակետին է հասնում 13-րդ դարում, երբ բյուզանդական ֆարգը ֆարերի վրա ստեր նախը փոխակերպվում է հավերժության անփոփոխ վրա իխտոլ կեցանց ձեռքի, որն ունի դեղին երկինք բարձրացող արտահայտում եւ Աստուծո իմացության դասկեր:

Մե՞ն չի զուտակեցնում հայկական գործվածքների աշխարհը... Դրանց առաջին շարքում գործերն են: Անավել բնորոշ մոտիվներից մեկը վիճառնե-

«Մուղո», մանրանկար 1268 թ.-ին շտամկայում Թորոս Ռոսլինի պատկերազարդած «Սալաթիայի Ավետարան»-ից:

հնդիրն այն է, թե հայ արտեսավորները կարող են այսօր եւս իրենց ներհասուկ ինչ-որ բան արտահայտել, փոխ առնելով օտար սեխնիկաներ: Կարծում են, նրանք դա արագուցել են: Դա ընթանելու համար հարկավոր է միջնորդարի սրբազան արվեստը վերցնել ոչ թե որոշու յուրօրինակ կանոնադրություն կամ սահմանափակիչ կանոն, այլ որոշու նախադասարտական դասընթաց, մեր հայացքը մարգելու, թեմայից դուրս, աշխարհի նկատմամբ առանձնահատուկ դիրք բռնելու ցասկոփարթակ, բնության վեհության ու դասնության, գյուղերի խիստ եւ արտաժամանակյա կյանքի առանձնահատուկ ներդրումը: Այս աշխարհի հնագույն ազգերից մեկի գոյատևումը նրանց կասարի դիմադրության էղիկական ջերմեռանդություն:

«Connaissance des Arts»

տությունները եւ «Արեւելյան հարցի» ֆաղաֆական անընդհան արձանները ստիպել են մոռանալ, որ գոյություն է ունեցել մի իմաստակա ֆաղաֆակերություն, որը ժամանակին սարսափեցրել է Արեւմուտքում եւ հետագայում առաջնակարգ դեր է խաղացել Եվրոպայի ֆրանսիական ճարտարապետության զարգացման գործում», - ընդգծել է Վ. Ելիսեեը, որն, ի դեպ, ֆրանսիական կողմից ցուցահանդեսի գլխավոր կոմիսարն էր: Ս. Խարազյանի վկայությամբ, Ելիսեեյին Հայաստան այցելություններից մեկի ժամանակ առանձնահատուկ հուզել է Հաղոթաի վանքը:

Իսկ «Շտունալ դյու դիմանք» կիրակնօրյա թերթը խոստովանում էր, որ «այցելուների մեծ մասի համար հայ արվեստի ցուցահանդեսն իսկական հայտնագործություն էր»:

Ընդունված են թերթերը հոսու արքիվը: Ահա Սփյուռքահայության հետ մշակութային կառի կոմիսիոն «Հայրենիքի ձայն» դասնության արքերի 1971 թ. փետրվարի 10-ի համարում «Նամակ Փարիզից» խորագրի սակ տղագրված նրա՝ «Վառ էջ հայկական մշակույթի դասնության մեջ» թղթակցությունը (ստորագրված էր Գ. Տիգրանյան, ֆանք որ դիվանագիտներն իրավունք չունեն զբաղվել լրագրությամբ):

«72 օր շարունակ թանգարանի տահնետում չէր դադարում մարդկանց հոսող դեղքի մեր ժողովրդի անդին գանձերը, մի ժողովուրդ, որը կարողացավ աներեսակայելի գոհողությունների գնով դարերից փրկել ու դասնությունը իր անկառայելի հարսությունը՝ իմաստակա ու բազմակողմանի հայ մշակույթը», - գրում էր Գ. Լիլյոյանը: 72 օր շարունակ ֆրանսիական ու խորհրդային դրոշակների կողմից ծածանվում էր Հայկական ԽՍՀ ղեկավար դրոշակը, - նշվում էր որ թղթակցու-

մակերություններով, ընդ որում՝ մի ֆանի անգամ, այցելում էին Լուվր, ուրախության ու հոյակապության արցունքներն այնտեղ դիտում իրենց հայրենիքից եկած գանձերը»:

«Հայ արվեստն Ուրարտուից մինչև մեր օրերը» խոր հետք թողեց մարդկանց հիշողության մեջ, դրան անդրադարձել է արտանակում էր դեռ երկար տարիներ: Կասալոզից բացի, մնաց ցուցահանդեսի հուլանները (հեղինակ՝ նկարիչ Ռուբեն Արեւմուտյան), կրեմլնաբանը:

Ցուցահանդեսն այնքան տղավորիչ էր, որ 1971 թ. դեկտեմբերի 1-ին ՀԽՍՀ մշակույթի նախարար Կամո Ուրույանն ու Սփյուռքահայության հետ մշակութային կառի կոմիսիոն նախագահ Վարդգես Համազասպյանը հանրաժողովայն նախարարների խորհրդի նախագահ Բաղդ Մուրադյանին հղած գրությամբ առաջարկում են «Հայ արվեստն Ուրարտուից մինչև մեր օրերը» ցուցահանդես կազմակերպել Բեյրութում եւ «համադասարանական միջոցով ձգել նվազ միջոցառումը մտցնել 1972-73 թթ. Լիբանանի հետ ԽՍՀՄ մշակութային համագործակցության ծրագրի մեջ» (ինչ-ինչ դասնությունով նման ցուցահանդես տեղի չունեցավ):

Հետաքրքրական է, որ նախասեւված էր ֆարիզյան ցուցահանդեսի ավարտին Ֆրանսիայի մայրաքաղաքին նվիրել աղբյուր-հուլան, եւ որը դասարտելու, տեղափոխելու եւ կանգնեցնելու հարցերն արձանվել են մեր ուսումնասիրած արքիվային նյութերում: Զննարկումների որոշ փուլում այդ հարցը մեզ անհայտ դասնությունով այլու չի շտամկել:

... Վերջերս Փարիզում այցելելի «Սրբազան Հայաստան» սխեմայի ցուցահանդեսը: Երբ հասում էր Ռիվոլյի փողոցը, որ մտնի Լուվրի բակը, հուզմունքով հիշեցի գրեթե 37 տարվա վաղեմության տախը, երբ աշուն մի օր լուսահոգի հոսու հետ գնում էինք դիտելու «Հայ ար-

Դայկական սարին ֆրանսիական մամուլում

Historia

74 AVENUE DU MAINE
75014 PARIS - 01 44 10 12 90

«Հայաստանի ի տասնյակ» խորագրի ներքին լուսանկարչական այս կարտոն անսահման հարցազրույց է տալիս ղեկավար հունվարի 7-ին «Ֆրանսիայում Հայաստանի սարին» միջոցառումների գլխավոր հանձնակատար Նելլի Տարդիվիեր-Էնրոյի (Nelly Tardivier-Henro) հետ: Հարցազրույցն ամբողջությամբ տպագրվում է «Ազգի» այս համարի մեկ այլ էջում:

connaissance des ARTS

Արվեստի այս նշանավոր ամսագիրն իր փնտրված գրեթե ողջ համարը, առավել առաջին շաբաթը, նվիրել է Հայաստանի գանձերին, հրաշալի լուսանկարներով, անուշահոտ գույներով: Բացի «Հայաստանի երեք հազար տարին» Ախիլ Կորկի հոդվածից եւ ժան-Պիեռ Մահեի հետ «Արվեստի 15 դարեր Հայաստանում» հարցազրույցից, որոնք բարձրագույն մակարդակի վրա են հասնում, ամսագիրը տալիս է նաեւ նյութեր ֆրանսիական հայտնի արվեստագետների մասին, ինչպես նաեւ արժեքավոր հոդվածներ հայկական ճարտարապետության («Հայաստանի վայրի գեղեցկություններ»), Արիլ Գորկու փառաքանի ցուցահանդեսի («Արիլ Գորկու հայտնի» եւ Հայաստանի արդի նկարչական արվեստի («Արվեստագետ լինել այսօրվա Հայաստանում») մասին:

La Tribune

51 RUE VIVIENNE
75002 PARIS - 01 44 82 16 16

«Հայաստանը բնագործ լուսնի սակ» վերագրի ներքին փարիզյան այս օրաթերթը տեղեկացնում է, որ սարվա իրադարձությունների համար նախատեսված է 1.3 մլն եվրո ֆրանսիական հանրային ֆոնդից եւ 350 հազար եվրո՝ նվիրատվություններից, այլ խոսքով՝ շուրջ 2.5 մլն դոլարի ընդհանուր բյուջե:

Le Monde

80 BOULEVARD AUGUSTE-BLANQUI
75707 PARIS CEDEX 13 - 01 57 28 20 00

Հոշակավոր օրաթերթը գրեթե ամեն շաբաթ լուր, քրթակցություն կամ մեկնաբանություն ունի հայկական սարվա իրադարձությունների վերաբերյալ: Թղթակցությունները ոչ միայն Փարիզից եւ արվարձաններից են, այլեւ Ֆրանսիայի մյուս ֆակուլտետներից: Հասկանալի է, որ այս օրաթի աշխատակիցները, զոնե նրանք, ովքեր գրում են հայ արվեստի մասին, լավատեսյակ են հայ մշակույթին, հայ եւ ֆրանսիական առնչություններին:

LE PROGRES

93 AVENUE DU PROGRES
69681 CHASSIEU CEDEX - 04 72 22 23 23

Այս օրաթերթը հասնում ուժեղություն է հասկանում հայկական եւ հայաստանյան ֆիլմերին: Զբոսաշրջային է մանավանդ Անրի Կերոյի, Ջեյմս Լեոնի, Սերժ Ավետիսյանի, Սիմոն Արաբյանի, Ռոբերտ Կեֆիկյանի գործունեությանը, առանց մոռանալու Պիեռ Զուլպին, որը խաղացել է երկրորդական բազմաթիվ դերեր ժան Գարբենի եւ Լուի դը Ֆլոնտի հետ:

Անուշահոտ, ոչ մի այլ տարագրում ֆրանսիական մամուլը, տալիս է ինքնուրույն, այսօրվա եւ այսօրվա սեւեռված չէր արտահայտվի հայերի, հայ մշակույթի ու Հայաստանի մասին: Առիթը մեծ էր, գրեթե մեկ ամբողջ սարի՝ 2006-ի սեպտեմբերից մինչեւ 2007-ի սեպտեմբերի վերջը՝ շուրջ 800 մամուլ ու մեծ միջոցառումներ Ֆրանսիայի ողջ սարածին: Եվ այդ սարածինում լույս տեսնող օրաթերթը, ազգային ու տեղական հեռուստատեսություններն ու ռադիոկայաններն այլեւայլ հոդվածներով, հարցազրույցներով, առօրյա լրատվություններով հասարակությանը տեղյակ դարձրին, լուսաբանեցին հայ մշակույթի ու հայ մոդուլի, նրա արվեստագետ զավակների մասին: Եվ ամենի որ առավել մնայուն միջոց տալիս էր մամուլը է, ստորեւ հակիրճ եւ արագ մեկնաբանում էր կարեւորագույն օրաթերթից ու հանդեսներից հոդված անդադարներ, որոնք տեղափոխվում էին վեբ-կայաններ վերջ ասվածի:

ELLE

149 RUE ANATOLE FRANCE
92534 LEVALLOIS PERRET CEDEX - 01 41 34 95 19

Փարիզյան կանացի աշխարհահռչակ շաբաթաթերթը չի զլանում իր սուղ էջերից տեղ տալու հայկական սարվա միջոցառումներին, առավելաբար ուժեղություն դնում է հայկական դարձվածքներին: Ուժեղագույն են հանդեսները ֆրանսիական «Նավասարդ»-ի տարածքներում նվիրված նյութերը, բնականաբար առաջին տղամի վրա ներկայացնելով հայ տարածքների կեցվածքն ու սարագները:

et vous, ARO

14 BOULEVARD HAUSSMANN
75438 PARIS CEDEX 09 - 01 57 08 50 00

Ուժեղագույն են իր տրոֆեյներով ողջ աշխարհում հայտնի օրաթերթի խորագրերը՝ «Քրիստոնեական ամբողջ Կովկասում», «Հայաստանն ու նրա մայրաքաղաքներն իրենց փառի օրերին» եւ այլն: «Երբ հայերն իրենց դաստիարակներն են ներկայացնում, գրում է օրաթերթը համարներից մեկում, նրանք գրում են հեռու, բայց հեռու, մինչեւ Նոյան սարահողի օրերը»: Թերթը հասնում ուժեղություն է դարձնում Հայաստանում քրիստոնեության թողած խոր ազդեցության եւ հայերի ջերմեանքի քրիստոնյա լինելու հանգամանի վրա...

Jalouse

10 RUE DU PLATRE
75004 PARIS - 01 53 01 10 30

«Ես նա եմ, ում չէի տղատում», կարդում են ամսագրի նկարված շաբաթաթերթի վերնաշաբաթի վրա: Փարիզում ու Լիոնում կայացած Կարեն Անդրեասյանի, Գրիգոր Խաչատրյանի եւ Համլետ Գրիգորյանի նկարներին եւ վիդեո-ինստալացիաներին է հիմնականում անդրադարձել այս տարբերակը:

le Parisien

25 AVENUE MICHELET
93408 SAINT-OUEN CEDEX - 01 40 10 30 30

Մայրաքաղաքային այս օրաթերթը հայկական սարվա առիթով գեղեցիկ գաղափար է ունեցել իր ընթերցողներին վերհիշեցնելու Մոնթրուալում 120 տարուց ի վեր արտադրվող «Հայկական թղթի» («Papier d'Arménie») մասին, որը համարվում է Եվրոպայում առաջին ղեկավարողը՝ սննդի եւ սրահների համար: Ֆրանսիայի հայտնի տարածքներից Ֆրանսիա Զյուրիչյանը հայկական սարվա առիթով արտահայտվում էր սեղ եւ սվել այդ այրվող թղթերին:

AZART

10 RUE CHARDIN
75016 PARIS - 06 60 20 71 40

Երկարաթերթը մեծ կարեւորությամբ է արձագանքել Փարիզի ծովազանցության թանգարանում բացված Այվազովսկու գործերի ցուցահանդեսին:

Օրից հանդեսին՝ «Շուրջ տղեր» ընդհանուր խորագրի տակ: Թեմային հասկանալի էր 4 էջերում հանձարել ծովանկարչը ներկայացնում է որոնք Դելակուայի եւ Թեոնե-րի հիացնումին արժանացած արվեստագետ:

metro

35 RUE GRENETA
75002 PARIS - 01 55 34 45 23

Փարիզյան այս օրաթերթը «Հայաստանը բոլոր կյանքերի վրա» ընդհանուր խորագրի տակ բազմաթիվ անդադարներ է արել հայկական արվեստի մասին: «Կարծում եմ վա՛հ եմ ճանաչում հայ մշակույթը», հարց է տալիս օրաթերթը եւ բացատրում ուր գնալ եւ ինչը դիտել:

cérama

36 RUE DE NAPLE
75008 Paris - 01 55 30 55 30

Հեռուստատեսային ծրագրերի նվիրված շաբաթաթերթը նույնպես կենտրոնացել է Այվազովսկու ցուցահանդեսի վրա, նրա կյանքից առանձնացնելով հասկանալի ղեկավարներ:

CULTURE.GOUV

3 RUE DE VALOIS
75033 PARIS CEDEX 1 - 01 40 15 83 65

Ամսագրի ամենից բաց ինքնուրույն է փարիզյան նորաձեւության հայտնի անուններից Կարեն Արաբյանի վկայություններն իր աշխատանքում ղեկավարելու վերելի եւ հայ մշակութային ժառանգության վերաբերյալ:

LA REVUE ART SUD

97 TRAVERSE DE LA GOUFFONNE
13009 MARSEILLE - 04 91 33 26 45

Մարսելում լույս տեսնող երկարաթերթը մեծ ուժեղություն է հասկանում «Հայաստանը՝ Արեւմտեան կղզյակը Արեւելում» հասկանալի խորագրի ներքին, հայկական սարվա գլխավոր միջոցառումներին, առանձին նյութեր տալիս հայկական ճարտարապետության, Փարազանովի կոլաժների եւ Շառլ Ազնաւուրի մասին:

LECHO TOURISTIQUE

12/14 RUE MEDERIC
75815 PARIS CEDEX 17 - 01 56 79 43 00

Ջրուսուցիչային հարցերում մասնագիտացած շաբաթաթերթի խորագրերը նույնպես ուժեղագույն են՝ «Հայաստան. մի բացահայտում», «Դու (դեռ) ոչինչ չես տեսել Երեւանում», «Ֆրանսիայում Հայաստանի սարին մղում է բացահայտելու նրա եզակի մայրաքաղաքն ու վանքերը»: Այս եւ նման վերագրերին հետեւում են տալիս լուսանկարներ եւ ծավալուն հոդվածներ, որոնք թելադրական են զբոսաշրջիկների համար:

l'agenda de TËTU

6 BIS RUE CAMPAGNE 1ERE
75014 PARIS - 01 56 80 20 80

Փարիզյան եռամսյա այս հանդեսին հիացնում են հասկանալի Փարազանովի կոլաժները, մասնավորապես արվեստագետի երեւակայության ուժը:

EXPRESS STYLES

29 RUE DE CHATEAUDUN
75308 PARIS CEDEX 09 - 01 75 55 50 18

Անկանոն լույս տեսնող այս տարբերակում մի ամբողջ խմբագրական է նվիրել հայկական միջոցառումներին: «Այս առիթով, գրում է օրաթերթի խմբագիր Լիդյա Բակին, մեծ տոնում են նաեւ (ֆրանսիական) համայնքի ինտելեկտները՝ մեր հասարակության մեջ, միաժամանակ մնալով հավասարիմ իր արժաններին»:

LE JOURNAL DES ARTS

21 RUE LERICHE
75015 PARIS - 01 48 42 90 00

«Արեւելի եւ Արեւմտեանի, արվեստագետի եւ արդիականի միջեւ գտնվող Հայաստանը, գրում է երկարաթերթը, մինչեւ առաջիկա հուլիսի 14-ը ֆրանսիացիներին առիթ կընծայի հայտնաբերելու իր 3000-ամյա մշակույթը, քրիստոնեության արժաններից մինչեւ ժամանակակից մի արվեստ, որն ամբողջովին շարունակված աշխարհին, մինչեւ Յուրոպա Զարո, Փարազանով, Էդուարդ Կարտիե Բլանշի»:

Libération

11 RUE BERANGER
75154 PARIS - 01 42 76 17 89

Անուշահոտ, գործընկերներից չէր կարող հետ մնալ հայտնի այս օրաթերթը, որ իր սյունակներում լայն տեղ է հասկանում ողջ սարվա վրա երկարող ձեռնարկներին: «Լիբերասիոնը» օրաթերթն միակ օրաթերթն է, որ հիշեցնում է, ժակ Զեբադյանի եւ ժան-Կլոդ Զեբաբոյանի «Հայկական հիշողություններ» ինստալացիայի մասին խոսելիս, 70-80-ականների Հայ դասի զարթոնքը եւ հիշում ԱՍՍԼԱ-ի ահաբեկչական գործողությունները նաեւ:

POINT DE VUE

142 RUE DU BAC
75007 PARIS - 01 44 39 11 11

Այս շաբաթաթերթն էլ շաբաթաթերթերում կարեւոր հանգամանորեն անդրադարձնում է Հայաստանի առաջին քրիստոնյա տեղապետին լինելու փաստին եւ իր էջերում լայն տեղ է տալիս հայոց դասական հրաշալի եկեղեցիներին՝ Նորավանք, Գանձասար, Աղթամար՝ մեծադիր լուսանկարներով:

Chroniques de la Bibliotheque Notional de France

Բնականաբար, Ֆրանսիայի ազգային գրադարանի եռամսյա դասագրքերը հասնում ուժեղություն է դարձնում հայկական ձեռագիր եւ տալիս մասնաճյուղերին, դասնում առաջին մագաղաթների մասին, ներկայացնում գրադարանի դասագրքերում գտնվող հայկական ձեռագիր ու տալիս գրերից նմուշներ:

Ազգային պատմություն

Պարբերականությունը՝ երկու անգամ

Թիվ 15(34)

Ինչու այս հավելվածը

Անցնող տարեգրանին «Ազգ» ամենօրյա լրատվություններով, հոդվածներով ու հարցազրույցներով թերևս բոլորից ցած է անդրադարձել Ֆրանսիայում Հայաստանի տարածման միջոցառումներին: Մակայն խմբագրությունը հարկ համարեց ամփոփիչ ընդգրկումով առանձին ներդրում հավելված տրամադրել այդ իրադարձությանը, քանի որ Հայաստան-Ֆրանսիա միջդասակարգ հարաբերությունների, հայ եւ ֆրանսիացի ժողովուրդների բարեկամության, հայ մշակույթի արտաբերության, Հայաստան երկրի գրավորությունները միջազգային զբոսաբերության առաջ ցուցանելու, սեփական արժեքներն ու կարողությունները եւ մեկ անգամ ստուգելու եւ ընդհանրապես հայադաստիարակության ստեղծելուց լրացուցիչ տարածական կոչվելու արժանի իրողություն է դա, լավ ծագված եւ հրաշալիորեն իրականացված: Առավել ամբողջական ընծայելու համար միջոցառումների ողջ տասներ, խմբագրությունը Փարիզ գործուղեց իր աշխատակցին՝ «Ազգ» մշակութային հավելվածի տասնամյակին: Մելանյա Բոդայանին, որի ստառիչ հարցազրույցը Ֆրանսիայում Հայաստանի դեպոզիտը՝ «Հայաստանի տարած» գլխավոր ծախսարար էր ընդհանրապես հայկազգային հանրագրության հետ կապի լայն շրջանակներին:

Ընդ ծախսարարության ու լուսավորչության մարտի իրենց տասներգույնների խաղաղ Փարիզը, բնական է երկնային մի իրականության նյութական արտադրանքներում՝ սեղանավորված աշխարհի այդ կենտրոնում: Թվում է՝ այստեղ ամեն բան կա: Մի հսկայական քաղաքական հայացող անընդհանուրն է այդ իրողություններով: Ասում են՝ ծախսարարությունը ֆարագած երաժշտություն է, ու Փարիզը ծիսային խաղաղ է, ու դարձյալ թվում է՝ կախարհական փայտիկի մի հողում, ու ֆարա աշխարհագրորդ ժամանակները քրոսալու, հնչյունավորվելու ու ծիծեռնակներ են Սենի ջրերի տես:

Այդ ամեն բանի մեջ, սակայն, գրեթե չեն հանդիպում մի ֆանի երեսուրդների, ինչպես գովազդային վաճառականներ, սրճարանային երաժշտություն, սրճարանային արձույթ, ու հանկարծ ֆարա ամենագեղեցիկ տղոսային՝ Շանգ-Էլիզբեի վրա այդ ընկնում է «Peintures-Arménie 1830-1930» բարձրագույնագույն: Բարձրագույն ծախսարարության ու նկարչության աշխարհի մայրաքաղաքում ամեն մի անկյուն գեղագիտորեն սակաված է այնքան, ու գեղեցկությունները՝ «աչք գալից» աստիճան ցած են: Եվ այն վիճակում ու լույսով ֆարա ամենագեղեցիկ մի քանի ու մեծմիկ զգացում է ծնունդ հայկական այդ ակնթարթը: Կանգ եւ առնում մի լույս ու ներսումը սկսում փնտրել թանկ հիշողություններ, Մ. Սարյան. «Ալեքսանդր Շաստրյանի դիմանկարը»՝ դիմացի ցուցանակին զսնում

եւ հարազատ դիմագծեր՝ հայի արտադրություն, այնքան թափու-թափու: Փարիզի կենտրոնական հասվածներից մեկում՝ «Պրոքի Պալե» թանգարանում արտադրվում էր (հուլիսի 11) XIX-XX դարերի հայ գեղանկարիչների աշխատանքների ցուցահանդեսը՝ գեղարվեստական մակարդակով ցած ներդրանքով մյուս տրահների այլ ցուցադրություններին:

Ժողովուրդների համընդհանուր խաչածելումների XXI դարի արագընթաց իրողությունների մեջ որեւէ երկրի մշակույթի տարի անցկացնելու նշանակությունը իմաստավորվում է փոխադարձ շփումների ու ճանաչողության առումներով: Ու հաճելի է լսել, որ Ֆրանսիայի նման մեծ երկրում Հայաստանի տարած միջոցառումների ծավալով աննախադեռ է համարվել: Այստեղ դեր ունեն, անուրից, դարձում ծեսավորված հայ-ֆրանսիական հարաբերությունները, ֆրանսիական այդ երկրին

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲՈԴԱՅԱՆ

Պերնաշուր Փարիզն ամառային ու Շայկական տարին

հայագետ Գիյոմ դը Վիլֆրան կազմել է Փարիզի արտադրական մասնադարանի (այժմ՝ Ազգային գրադարան) 138 հայկական ձեռագրերի ցուցակը: Մինչ այդ Փարիզում տպագրվել էր «Բառգիր հայոցը», իսկ 1672-ին Մարսելում Ոսկան Երեանցին հիմնել էր տպարան: Ավելի ուշ Փարիզի արեւելյան կենտրոնի լեզուների դպրոցում կազմակերպվել էին հայերենի դասընթացներ, իսկ Միխայիլովները հիմնել էին «Սամուել Մուրատան» վարժարանը: 1850-ին Փարիզում սկսեցին լույս տեսնել «Արեւել» եւ «Մասեաց արվանի» Պարբերականները: Իսկ Մարսելում տպագրող Մկրտչի Փորթուզայանի «Ամենիա» շաբաթաթերթը (1885 թ.) մեծ դեր կատարեց հայության մեջ ազատաստեղծության ոգին արթնացնելու ուղղությամբ:

Առաջին աշխարհամարտի տարիներին Օսմանյան Թուրքիայի իրագործած Հայոց եղեռնից մազադուրծ մեծ թվով հայեր արտասան զսան Ֆրանսիայում: Այդ տարիներից ծավալվեց ամենոֆիլ շարժումը, մի խումբ մշակութականների, մասնավորապես Անատոլ Ֆրանսի գլխավորությամբ, Արշակ Զոդանյանի

վիլում, Իսի լե Մուլինյույում, Կլամարում, Վալանտում, Մարսելում, Լիոնում: Առհասարակ ֆրանսիական համայնքումը ազգային կարևորության հարցերում, նրանց ինտելեկտը տեղի հասարակությանը եւ ունեցած դերակատարումը երկրի սնեստական, մշակութային կյանքում, ծանրակցի հեղինակություն են արտահանումը ազգային այս փոխմասնության համար: Գրեթե բոլոր աստարեգներում նշանավոր հայեր եղել են եւ կան. 20-30-ականներին՝ Ն. Ադոնց, Թեոդիկ, Շ. Շահնուր, Վ. Շուշանյան, Մայիսիայան, Գ. Գյուրջյան, Լ. Թյուրնոջյան, Ա. Շահմուրադյան, ավելի ուշ՝ Ռուբեն Մելիք, Անրի Թուրայան, Ջարեհ Որբունի, Վահե Զաչա, Արթուր Ադամով, Ժանսեմ, Գառզու, Ասատուր, Շաք, Անրի Վերնոյ, Շառլ Ազնավուր: Փարիզի Լաշինական թաղամասում Պարթենի հարեանությամբ զսնվող Սեն ժընևյի ղեկավար գրադարանի շենի ծակաշին, աշխարհի ցած իմաստուն այրերի անվանացանկում կարդում ենք նաեւ միջնադարի հայ փիլիսոփա Գրիգոր Մագիստրոսի անունը: Փարիզում եւ Ֆրանսիայի ցած ֆրանսերում նշանավոր հայերի անուններով

ջանքերով: 1915-ի մայիսի 24-ին Ֆրանսիայի նախագահական ղեկավարացի դասադարանում էր Օսմանյան Թուրքիայում կատարվող հայաստան ֆաղափականությունը: Ամենոֆիլ շարժմանը նվիրված մի ցուցահանդես դեռ արտադրվում է Մոնմարտի թանգարանում: Պատերազմի տարիներին հայ կամավորական ջոկատները Շանգ-Էլիզբեից մեկնում էին ռազմաճակատի առաջին գծեր: Վերցնում, ու ֆրանսիացիներն ամենապատերազմային են սվել, կա մի հուշահամայնք երկու մեծ զինամասնով՝ հայերեն խոսուր տարածվելով գրված ՎԱՆՍԻՍ: Զոհվածների ցուցակում հայերի անուններ եւ կան արձանագրված: 70-ական թվականներին Վերցնի հիշատակի արտողության ժամանակ ֆրանսիական բանակի մի գեներալ իր խոսումն ասել է. «Եթե Վերցնից մի բուռ հող վերցնես ու ձգնես, հայկական արյուն կկաթի»:

Երկուրդ համաշխարհային տարիներին էլ ֆրանսիացիներն ակտիվ մասնակցություն քերցնում ղեկավարված գործողություններին, դիմադրության շարժման ժամանակ ստեղծվեց ընդհանրապես հայ ազգային ծակաշին: Միսալ Մանուելյանի ղեկավարությամբ գործում էր ինտերնացիոնալ չորս ջոկատ. լեզունը դարձած անուն Ֆրանսիայում, որին ֆախսները գնդակահարեցին:

Այսօր հայության թիվը Ֆրանսիայում կազմում է շուրջ 450.000, որոնք գերազանցապես հաստատվել են Փարիզում, Շամիլում, Ալֆոր-

վայրեր, Հայոց եղեռնի զոհերին նվիրված հուշակոթողներ, հրադարակներ կան: Փարիզի կենտրոնական վայրերից մեկում՝ Կանադայի հրադարակի մի ծառուղում տեղադրված է Կոմիտասի չորս մեծանոց բրոնզե արձանը՝ աչից Սենը, ծախից՝ Պրոքի Պալեին:

Ֆրանսիականությունը դպրոցաշինության («Դպրոցաշին փկնանց վարժարան», «Մաշտոց», «Թարգմանցաց» վարժարաններ), եկեղեցաշինության (Սբ. Հակոբ եկեղեցի՝ Լիոն, Սբ. Դովի. Մկրտչի Փարիզ, Սբ. Սահակ Ս. Մեսրոպ Սրբոց թարգմանցաց՝ Մարսել եւ այլն) մշակութային, ազգային միությունների, կազմակերպությունների (Նուբարյան մասնադարան, Սամուելյան գրախանութ, ԳՐԱՍ-ի Ֆրանսիայի մասնաճյուղ, «Կարոպոս խաչ», «Ֆրանսիայի երեսարարական միություն»՝ «Ազնավուրը Հայաստանին», «Հայաստան» հիմնադրամի Ֆրանսիայի մասնաճյուղ, Ֆրանսիայի կազմակերպությունների համակարգող խորհուրդ եւ այլն), տպագրության, Պարբերական մամուլի («Յառաջ», «Աշխարհ», «Նուվել դ'Ամենի», «Ֆրանս Ամենի» եւ այլն) հարուստ ավանդույթներ ունի: Այս ամենը մոլասաբեր հանգամանքներ ստեղծեցին՝ 1998թ. Ֆրանսիայի հուրհրդարանի, իսկ 2001թ. Սենաի կողմից Հայոց ցեղասպանության ճանաչման համար: Մեկական մեծամասն երկուրդ փուլում է Հայոց ցեղասպանության տասնամյակի մասին օրենքի նախագիծը: ■

Մեակույթ

Նախ եւ առաջ Մեակը եւ ճշմարտությունը

Փորձառություն եւ խորհուրդ՝ այս երկու բառով կարելի է ամփոփել դեղի Առաջ լեռան զագաթ եւ Արեւմտյան Հայաստան կասարած Հարություն Արեւմտյանի եւ իր խմբի տղամարդկանց՝ «Անցյալը դեռ հոս չի հալի» գրություն (2007թ. հեղինակային հրատ.) ուր նկարագրողական կասարել է հեղինակը ժամկողմության ընթացումը: (Սա հեղինակի երկուրդ գիրքն է, սեփական նկարագրողական: Առաջինը «Երանգ ու խոս» ժողովածուն է՝ հրատարակված 2002 թ. Երեւանում): Հարություն Արեւմտյանը Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի նախագահն է: Մասնագիտությամբ բժշկական ամբիոնակարգ է, Բալթիկոյի Ջոն Հոփկինզ համալսարանի դոկտոր: Դեռեւս Բելոսի Նեան Փալանջյան ճեմարանում ուսանելիս նա մասնակցել է մեակույթային կյանքին, աշխատակցել էր իր զուգակց մամուլին: Այդ տղամարդկանց ղեկավարումը եւ դեմքերը, այլ ներքին իրականություն՝ «բառագույնի» վերածված, որոնցում արտահայտված աշխարհից ստացած զգացումները: Երեւ ինձին է արժեք արդեն, լուսանկարչությունը չունի բնության եւ ոչ մի արտահայտություն: Վերելի ու վայրէջի ղովարությունները երկու իրար հակադիր արտահայտություններ են դառնում, վերելում՝ արկածախնդրություն արդեն, առանց առատություն հյուսելու, ներելում, կյանք՝ հյուսված առատությունով, առանց արկածախնդրության:

Հետ Առաջի լանջերից անդին՝ Հայրենի եզերված աստղադարձը, հայտնվում է նոր հոգեփոխություն/ ուր լուսին փորձում էր ղեկը բարդ հոգեկան համակարգը ու/ մեզ կը կառնէ այս հողին: Վաճառումը՝ խաղաղ դեղինով գույների տոն: Վաճառումը՝ բառային եւ գունային տղամարդկային նկարագրությամբ: Պատմությունը մնացողները՝ լուսին ու լուսնային տեսքով եւ թուրքական լուսնային արտահայտված հայկական հուշարձանների բացակայությունը... Եվ երբ հազար տարիների վերջին 90-ը որդես «հանդուրձի լուսնային»: Այսպես, ծովի որովայնում կրած մարգարտությունը:

Հուլիսի 24-ին «Ուրբաթ» ակումբում իմ մամուլ ասուլիսն էր՝ նվիրված Պարույր Մեակին: Ներկայացվեց «Պարույր Մեակ. Չուս սովեսական սոցիալիզմ» իմ գրքի առաջին հատորը, ինչպես նաեւ խոսվեց բանաստեղծի կենսագրությունը լուսնային մի ֆանի նորահայտ փաստաթղթերի մասին: Ընդհանրապես եմ եւ մամուլի ակումբին, եւ ներկա գեղարվեստի բոլոր ժողովուրդներին, ովքեր լուսնային-ցին ասուլիսը: Հասկալիս եմ որ հակառակ էմ ԱԼՄ հեռուստատեսության թղթակցից Ալեքսեյ Գասպարյանին եւ «Շանթ»-ի թղթակցից Նելլի Հարությունյանին: Վերջինս չեղարկեց իմ հեղինակությունը օրը նկարահանումներ կասարեց եղից Զարեհի անվան գրականության ինստիտուտում իմ խոսքը հաստատելու համար: Հրատարակել է, որ այսուհետ լուսնային ժողովուրդները ունենան:

Սա զուցե ներելի է ժողովուրդների առաջին փայլուն անող աղջկա համար: Մեակը իմ ահագնագից հետո «Երեւան» հեռուստատեսության լուսնային ծառայությունը զուցե իր հեռուստատեսության լուսնային համար: Եթե այս ջանքի աղջկա չիմացությունը հասկանալի է, ապա զարմացնում է արդեն ճանաչված եւ իր լուսնային ունեցող «Կենտրոն» հեռուստատեսության մեկնաբան Պետրոս Դազարյանը, ով խոսում էր մի գրքի մասին, որի շարժումն անգամ զուցե չի տեսել (ես դեռ իրեն չեմ նվիրել իմ գիրքը): Եվ երիցու միջ է «Ազգ» մեկնաբան Մարիեսա Խաչատրյանը, որը գրում է, թե գիրքը կրեւ է բորբոքելու: Համաձայն եմ այս բորբոքումներին: Միայն թե կրեւը առողջ լինեն, եւ կրեւը բորբոքողները մտածեն Պարույր Մեակի, նրա կենսագրության դեռեւս չհարգաբանված լեզուի ճեմարտի բացահայտման օգտին:

Չմարող անցյալ ու մի կարոս

Պարույրները կյանքի նոր ձեւեր են առնում՝ անհամեմատելի որեւէ իրականության հետ: Սա մի տարած է, որտեղ ժամանակը կանգնած է, որ մարող բացակա է, որ բնությունը կարոս է խնամախոս հայացի: Սա լուսնային կարոս է լինում այն վիճակն է, որ կարոս է ծնում: Այս կարոսն է նկարել Հարություն Արեւմտյանը՝ դեղինակալի լուսնային մեջ անթերված հիպոթեզներով թերթեր բացելով, որ ակվարելային նուր-միրհող գույներում անցյալից սպիտակ են նեմարվում: Սա մի իրականություն է, որ աշխարհի ցած զուգ արտահայտություն է ունեցել բաների սեղոն տրոսություն:

Անցեալը դեռ հոս չի հալի Յարույրին Արեւմտյան

Ամենահետադարձ ժամկողմական տարանջուձային աշխարհագրական տղամարդկանցի փոխակերտումն է ներքին արդար-միճակների: Ահավասիկ՝ «Գեթի ափին ծառին դեղինը զուարթ լուսն / Ջուրին վրայ արեւին փայլիլունը կենդանություն է ու Եւրոպա»՝ Ուլեյի Բորժոնի: Այդ սահմանագիծը / «Կտտուան կիզի արեւին տակ / հոս Եւրոպան չկա / երկաթ վարագույրին վերջին հետն է մեատեայ այլ դարձար որ փակել է մեր ճամբար / հանգստի ժամ / լուսնին շուրջն ակ Եւրոպան մարդիկ / ծղոտներում միտաղաղ զիլ կանչել / անդին քրական կողմն է / Հայ / վրացի / թուր / ուղ / առնող-ճախող մարդիկ / ու նաեւ կիններ»՝ Տրամարությունների ինչպիսի փոփոխություններ / առաջին անկուսիլունը եւ անախորժ զգացումը այս բանակի / ներկայութեան»:

Եւրոպայի սլան ուղղված է լուսնային խորը: Աշխարհագրական վայրը վերափոխվում է հայրենիքի: Երկու կողմում նույն երկիրը՝ բաժանված մեատեայի սահմանությամբ: Նույն օրն ու լարերը, բայց «Քիչ անդին ու բլուրին ետին առեակ Տեկուրն է հինգն դեռ ողջ մնացած կիսափող մատուցող: Սեղծվում է լուսնային տրամարություն: Ավերակների լուսնային մեջ լուսն է անդրվող վանքերի սնոցը:

Ժամկողմական լուսնային Առաջի զագաթը նկարագրող հավաստի վկայություն է դառնում: Բարձունքին արձանագրվում է բացարձակ ազատության իշխանությունը:

Գեղեցիկ մտադրություն է իրագործում է հիպոթեզները այս ինձնատիպ չափածո արձանագրումը, այս գրույկը ծնված Սոնային եւ Կարոսին:

Լույս ու ջերմություն ներշնչող նկարիչը՝ Ֆարդալի Արդել Տաֆիզ

1956 թվականից ճանապարհորդել է աշխարհի ցած երկրներում՝ Սիրիա, Իսպանիա, Հունաստան, Անգլիա, 1965-67 թվերին կառավարական կրթաթոշակով սովորել է Դոնոնում եւ Ֆլորենցիայում, որտեղից վերադառնալով զբաղեցրել է ղրքի տեսող լուսնային Հելուանի (Եգիպտոս) համալսարանում:

«Հոգեւոր արժեքների իմ որոնումներում եւ փորձերի վերականգնել կաղը անցյալի, ներկայի եւ ապագայի միջեւ: Ես հավասարեմ եմ մնում արվեստի դրական էներգիան լուսնային իմ սկզբունքին: Այն լուսն է կարողանալ լուսն, ջերմություն, լավաստություն եւ վստահությունը ներշնչել: Այդ նույնատիպ է եւ դարձյալ Երբում եմ դեղի Աստուանը՝ Կաղապարության այդ փառքը, որն է վիճակի է ներշնչման Կաղապարական հոգեւոր ալիներ առաջացնել, որով է իրենց հերթին կտրուցնեն մարդկանց մարդկայնությունը: Ելել միանալ, ուրեմն, լուսնային լուսնային մարդկայնությունը կաղապարության անձնությունները», խոսուկանում է արաբ նկարիչ, ղրքի Ֆարդալի Արդել Տաֆիզը, որի կտավների ցուցադրությունը Հայաստանի ազգային լուսնային լուսնային (ՀՀ-ում Եգիպտոսի մեակույթի օրերի Երեւանյանում) եզակի առիթ էր ծանոթանալու ժամանակակից եգիպտական արվեստի ներկայացուցիչներից մեկի հետ:

Ֆարդալին ծնվել է 1941-ին Դեհլուում (Կեն. Եգիպտոս): Ավարել է Կահիրեի արվեստի ինստիտուտը: Սկսած 1956 թվականից ճանապարհորդել է աշխարհի ցած երկրներում՝ Սիրիա, Իսպանիա, Հունաստան, Անգլիա, 1965-67 թվերին կառավարական կրթաթոշակով սովորել է Դոնոնում եւ Ֆլորենցիայում, որտեղից վերադառնալով զբաղեցրել է ղրքի տեսող լուսնային Հելուանի (Եգիպտոս) համալսարանում:

«Փրանսերեն-հայերեն, հայերեն-ֆրանսերեն բառարան»

«Արեգ» հրատարակչությունը «Արեգ» բառարանները՝ մասնաբաժան լուսն է ընձայել «Ֆրանսերեն-հայերեն, հայերեն-ֆրանսերեն բառարան», որն իր տեսակի մեջ առաջինն է Հայաստանում ֆրանսերենի հետ կազմված բառարանների մեջ: Գիրքը կազմված է երկու մասից, ինչը ֆրանսերենից հայերեն եւ միաժամանակ հակադարձ բառարանությունը դրսևություններ է ընձեռում: Առաջին մասը (ֆրանսերեն-հայերեն) ամփոփում է 20 հազար, երկրորդը (հայերեն-ֆրանսերեն)՝ 18 հազար բառ եւ արտահայտություն:

Այսուհետ, գիրքը լուսնային է երկու լեզուներում առավել տարածված 38 հազար բառ եւ արտահայտություն (գրական-գեղարվեստական, գիտատեխնիկական, հասարակական-առարկական, սնեսագիտական, իրավաբանական, ֆինանսական, համակարգչային, մարզական): Բառարանը նախատեսված է միջին բարդության տեսակի ընթերցողների համար:

